

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Форма навчання	заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Лушикової Софії Русланівни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему

Розвиток міжнародного фінансового ринку та його вплив на повосінню відбудову економіки України

(повна назва теми)

за матеріалами

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник

к.е.н., доцент

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

Єгорова І.Г.

(прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри

від «06» червня 2025р. № 12

Завідувач кафедри _____

(підпис)

д.е.н., доцент

І. МАКСИМОВА

Кривий Ріг – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Форма навчання	заочна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____ **І. МАКСИМОВА**

 (підпис) (Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

«19» червня 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ
Луцикової Софії Русланівни**

1. Тема роботи **Розвиток міжнародного фінансового ринку та його вплив на повосенну відбудову економіки України**

Керівник роботи Єгорова Ірина Геннадіївна, к.е.н., доцент
затверджено наказом закладу вищої освіти від «04» квітня 2025 р. № 237-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «19» червня 2025 р.

3. Зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Особливості міжнародного фінансового ринку та характер його впливу на відновлення та розвиток економіки країн. У цьому розділі розкриваються сутність і структура міжнародного фінансового ринку, розглядаються його основні сегменти (валютний, фондовий, кредитний), механізм функціонування та сучасні тенденції розвитку. Оцінено роль міжнародних фінансових інститутів та інструментів у підтримці економічної стабільності.

Розділ 2. Аналіз впливу міжнародного фінансового ринку на економіку України
Проведено аналіз взаємодії України з ключовими фінансовими центрами світу — США, Європейським Союзом і країнами Азії. Досліджено вплив глобальних ринкових коливань на інвестиційний клімат України. Виокремлено основні проблеми та бар'єри у співпраці з міжнародними донорами.

Розділ 3. Перспективи розвитку міжнародного фінансового ринку та його впливу на забезпечення інвестування повосенної відбудови України

У цьому розділі проаналізовано напрями залучення інвестицій у стратегічно важливі сектори української економіки — інфраструктуру, житлове будівництво, агросектор, ІТ, енергетику. Обґрунтовано доцільність впровадження інноваційних фінансових стратегій.

Об'єкт дослідження: міжнародний фінансовий ринок як інституційна основа руху капіталу у світовій економіці.

Предмет дослідження: механізми впливу міжнародного фінансового ринку на Економіку України в умовах повоєнного відновлення.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: дослідити сучасний стан і тенденції розвитку міжнародного фінансового ринку та обґрунтувати його вплив на економічне відновлення України з урахуванням глобальних викликів та інвестиційних потреб.

5. Дата видачі завдання «25» жовтня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата)
1	Підготовка розділу 1	28.04.2025 р.	28.04.2025 р.
2	Підготовка розділу 2	12.05.2025 р.	12.05.2025 р.
3	Підготовка розділу 3	02.06.2023 р.	02.06.2025 р.
4	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програм UNICHECK / StrikePlagiarism	до 06.06.2025 р.	02.06.2025 р.
5	Отримання відгуку від наукового керівника	до 16.06.2025 р.	16.06.2025 р.
6	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 19.06.2025 р.	19.06.2025 р.
7	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	19.06.2025 р.	Реєстраційний № 6 «19» червня 2025 р.
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	19.06.2025 р.	19.06.2025 р.
9	Підготовка до захисту в ЕК	до 20.06.2025 р.	до 20.06.2025 р.

Завдання підготував науковий керівник

_____ І. ЄГОРОВА
(підпис) (Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

Завдання одержав

_____ С. ЛУЩИКОВА
(підпис) (Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

Декларація
про дотримання академічної доброчесності під час написання
кваліфікаційної магістерської роботи
здобувачем вищої освіти
Державного університету економіки і технологій

Я, Лущикова Софія Русланівна студент(ка) VI курсу, групи ЗМЕВ-21 Державного університету економіки і технологій розумію і підтримую політику закладу із академічної доброчесності. Я не надавав(ла) і не одержував(ла) заборонену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

19 червня 2025

(дата)

(підпис)

С. Р. Лущикова

(Ініціал, Прізвище)

АНОТАЦІЯ

Лущикова С.Р. Розвиток міжнародного фінансового ринку та його вплив на повоєнну відбудову економіки України. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини». Державний університет економіки і технологій. Кривий Ріг, 2025.

104 стор., 4 табл., 8 рис., 69 літ. джерел.

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню тенденцій розвитку міжнародного фінансового ринку та аналізу його впливу на процеси відновлення економіки України у післявоєнний період.

Розглянуто структурні зміни у глобальному фінансовому середовищі, зокрема в аспектах інвестиційного клімату, кредитної підтримки та міжнародної фінансової допомоги. Проведено аналіз сучасних механізмів фінансового співробітництва України з міжнародними інституціями.

Визначено ключові напрями залучення фінансових ресурсів для відбудови інфраструктури, підтримки малого та середнього бізнесу, а також забезпечення макроекономічної стабільності. Узагальнено досвід інших країн у питаннях післякризової реконструкції з урахуванням міжнародної фінансової інтеграції.

У роботі обґрунтовано роль державної політики в контексті координації взаємодії з міжнародними інвесторами, а також надано рекомендації щодо ефективного використання зовнішніх фінансових надходжень з метою сталого економічного зростання.

Ключові слова: міжнародний фінансовий ринок, економічне відновлення, інвестиції, післявоєнна відбудова, фінансова політика, міжнародне співробітництво, економіка України.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ ТА ХАРАКТЕР ЙОГО ВПЛИВУ НА ВІДНОЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ КРАЇН	10
1.1. Поняття та структура міжнародного фінансового ринку	10
1.2. Механізм функціонування та учасники світового фінансового ринку	21
1.3. Методи та наслідки впливу сучасних трендів та нових викликів глобального фінансового ринку на економіку країн світу	33
Висновки до розділу 1	40
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	42
2.1. Аналіз впливу американського фондового ринку на інвестиційний клімат України	42
2.2. Характеристика впливу європейських фінансових інститутів на сучасний стан української економіки	51
2.3. Оцінка потенціалу та ризиків економічного співробітництва України з Азією	59
Висновки до розділу 2	69
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИВАННЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	70
3.1. Прогнозування розвитку міжнародного фінансового ринку та його українського сегменту на етапі післявоєнного відновлення економіки України	70
3.2. Напрями активізації та проблеми залучення міжнародних інвестицій на відбудову української економіки після війни	76
3.3. Обґрунтування доцільності реалізації інноваційних стратегій фінансування повоєнного відновлення України	82
Висновки до розділу 3	90
ВИСНОВКИ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	96

ВСТУП

У сучасних умовах глобальної нестабільності та трансформації світової фінансової архітектури, міжнародний фінансовий ринок відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стійкості країн та формуванні передумов для їхнього розвитку. Особливого значення ця проблема набуває для України, яка, переживши руйнівні наслідки повномасштабної війни, потребує масштабного залучення зовнішніх фінансових ресурсів для повоєнної відбудови, відновлення інфраструктури, підтримки бізнесу та зміцнення макроекономічної стабільності.

Міжнародні фінансові інституції, фондові ринки, інвестиційні фонди та інші суб'єкти глобального фінансового простору все активніше впливають на трансформаційні процеси в економіці України. Водночас геополітична турбулентність, зростання боргового навантаження, інфляційні виклики та нестабільність валютних курсів формують нову конфігурацію ризиків і можливостей у сфері фінансового співробітництва. У таких умовах вивчення ролі міжнародного фінансового ринку у формуванні джерел фінансування повоєнної відбудови, оцінка його поточних тенденцій та розробка механізмів залучення інвестицій набувають винятково актуального значення.

Дослідження світового досвіду післякризової реконструкції, аналіз механізмів міжнародного фінансового впливу та оцінка перспектив інтеграції України у глобальний фінансовий простір дозволяють не лише теоретично осмислити нові реалії, але й сформувані практичні рекомендації для реалізації державної політики економічного відновлення.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку міжнародного фінансового ринку, а також обґрунтування його впливу на економіку України у контексті повоєнної

відбудови, з урахуванням викликів глобалізації, цифровізації та зміни архітектури міжнародного фінансового порядку.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати теоретичні засади функціонування міжнародного фінансового ринку.
2. Визначити основні інституційні структури, інструменти та принципи його дії.
3. Дослідити вплив основних сегментів міжнародного фінансового ринку на економіку України.
4. Проаналізувати співпрацю України з провідними міжнародними фінансовими інституціями.
5. Оцінити ризики та потенціал залучення міжнародного капіталу до відновлення економіки України.
6. Сформулювати рекомендації щодо посилення інтеграції України у глобальний фінансовий простір.

Об'єкт дослідження: Міжнародний фінансовий ринок як складова світового економічного простору.

Предмет дослідження: теоретичні та прикладні аспекти впливу міжнародного фінансового ринку на процеси економічної відбудови України.

Методи дослідження: робота базується на застосуванні загальнонаукових методів (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння), а також спеціальних методів: системного підходу, економіко-статистичного аналізу, контент-аналізу, SWOT-аналізу, прогнозування. Для обґрунтування взаємозв'язків використовувалися елементи кореляційно-регресійного аналізу.

Інформаційною базою досліджень є Законодавчі та нормативні акти України, аналітичні звіти міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, ОЕСР, ЮНКТАД), публікації у наукових періодичних виданнях, офіційна статистика

Державної служби статистики України, НБУ, міжнародних фінансових інститутів, матеріали електронних баз даних та відкритих джерел Інтернет.

Наукова новизна полягає в комплексному аналізі механізмів функціонування міжнародного фінансового ринку з урахуванням умов повоєнної відбудови України. Вперше у роботі запропоновано структурований підхід до оцінки впливу цифрових фінансових технологій на інвестиційний потенціал та сформульовано рекомендації щодо адаптації фінансової політики України до нових глобальних викликів. Практична цінність полягає в можливості використання результатів дослідження при розробці стратегій залучення інвестицій, вдосконаленні механізмів фінансового регулювання та плануванні пріоритетних напрямів відбудови.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були представлені у формі наукової доповіді на III Всеукраїнській студентській науковій конференції «Проблематика і перспективи сталого розвитку України в аспекті синергії інтеграції економіки, бізнесу та hr-інжинірингу», що відбулася у 2025 році.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ ТА ХАРАКТЕР ЙОГО ВПЛИВУ НА ВІДНОЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ КРАЇН

1.1. Поняття та структура міжнародного фінансового ринку

Світовий фінансовий ринок – це особлива сфера функціонування грошових ресурсів, де основним предметом угод виступають вільні кошти фізичних осіб, підприємств, урядових структур, а також міжнародних фінансових інституцій. Ці кошти можуть надаватися у тимчасове користування у формі позик або вкладатися в різні фінансові інструменти, зокрема в цінні папери. Варто зазначити, що для повноцінного функціонування такого ринку необхідна наявність економічно активних суб'єктів – реальних власників капіталу, які готові брати участь у фінансових операціях.

До складу світового фінансового ринку входять тісно взаємопов'язані між собою національні валютні, кредитні та фондові ринки. Вони перебувають у постійній взаємодії з аналогічними іноземними структурами, що сприяє формуванню єдиного глобального фінансового простору. Саме завдяки такій інтеграції виникли провідні фінансові центри, серед яких найбільш вагомими є Нью-Йорк, Лондон, Франкфурт-на-Майні, Люксембург, Цюрих, Сінгапур, Гонконг, Панама, Багамські острови та інші. В цих містах розташовані ключові учасники міжнародного фінансового середовища – великі банки, консорціуми, інвестиційні фонди, фондові біржі [1].

Автори трактують поняття фінансового ринку по різному (табл. 1.1). Передусім, усі автори акцентують увагу на транснаціональному характері цього ринку, тобто на тому, що його діяльність відбувається між країнами та виходить

за межі національних фінансових систем. Визначення також об'єднує розуміння міжнародного фінансового ринку як простору, де відбувається рух, обіг і перерозподіл фінансових ресурсів – валюти, капіталу, цінних паперів та інших активів.

Таблиця 1.1

Поняття Міжнародного фінансового ринку

Автор /Джерело	Визначення / Підхід до розуміння поняття "міжнародний фінансовий ринок"
Івасюк І.Д.	Міжнародний фінансовий ринок — це система відносин, яка виникає між учасниками світового фінансового середовища щодо купівлі-продажу фінансових активів за межами національних кордонів[64].
Круш П.В.	Це сукупність міжнародних фінансових інститутів, інструментів і механізмів, що забезпечують рух капіталу між країнами[65].
Бланк І.А.	Міжнародний фінансовий ринок — це частина світового ринку капіталів, на якому здійснюється мобілізація і перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами різних країн[66].
Світова практика (IMF / World Bank)	International financial market — це глобальний простір, де здійснюється обіг валюти, цінних паперів, деривативів і банківських зобов'язань між суб'єктами з різних країн[2].
Мішкін Ф. (Mishkin, “Financial Markets and Institutions”)	Міжнародний фінансовий ринок охоплює всі форми трансграничного обміну фінансовими активами, включаючи валютні операції, міжнародне кредитування, торгівлю облігаціями і акціями[67].
Філіпенко А.С.	Це складова частина світового господарства, яка формує умови для міжнародного руху капіталу, інвестування і валютних операцій[68].
Рогач О.І.	Система фінансових інститутів та інструментів, які функціонують у межах світового господарства для забезпечення транснаціонального руху фінансових ресурсів[69].

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [2, 64, 65, 66, 67, 68, 69]

Суттєву роль у міжнародних валютних відносинах нині відіграє Європейський валютний союз із його спільною валютою – євро, яка поступово зміцнює свої позиції на міжнародній арені. Стабільність фінансових систем ряду країн підтримується також за рахунок використання валют з високою

довірою, зокрема швейцарського франка, який традиційно вважається «тихою гаванню» під час глобальних кризових явищ.

Важливим аспектом світового фінансового ринку є розвиток новітніх фінансових технологій. Цифровізація дозволяє здійснювати миттєві транскордонні операції, підвищує прозорість та зменшує витрати на фінансові послуги. Швидке зростання обсягів криптовалют, розвиток фінтех-компаній і поява цифрових валют центральних банків (CBDC) свідчать про трансформацію традиційної моделі функціонування фінансового ринку.

Усе це вимагає від держав ефективного регулювання та адаптації правових рамок до нових реалій, щоб зберігати баланс між фінансовою свободою і стабільністю ринку.

Міжнародний фінансовий ринок являє собою складну та динамічну систему, що об'єднує різноманітних учасників з усього світу. Його ключовою характеристикою є глобальність, яка знаходить прояв у транскордонному русі капіталу, наданні доступу до широкого спектра інвестиційних можливостей та забезпеченні можливості здійснення фінансових операцій практично цілодобово. Глобалізація відіграє визначальну роль у формуванні сучасного міжнародного фінансового ринку, сприяючи інтеграції національних ринків та створюючи умови для міжнародної диверсифікації інвестиційних портфельів.

Сучасні тенденції, зокрема стрімкий розвиток цифрових технологій та поява інноваційних фінансових платформ, значно посилили глобальний характер міжнародного фінансового ринку. Ці технології суттєво спростили доступ інвесторів до глобальних ринків, включаючи ринки, що розвиваються, та сприяли значному зростанню обсягів транскордонних інвестицій. Інвестори отримали можливість оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури в різних куточках світу, а емітенти – залучати капітал з більш широкого кола потенційних інвесторів. Таким чином, глобальність міжнародного фінансового

ринку не лише визначає його сутність, але й постійно еволюціонує під впливом технологічного прогресу та поглиблення економічної інтеграції [2].

Продовжуючи розгляд ключових характеристик міжнародного фінансового ринку, варто відзначити його мультивалютність. Операції на цьому ринку здійснюються з використанням різноманітних національних валют, що створює як можливості, так і певні складнощі для його учасників. Необхідність проведення розрахунків та інвестицій в різних валютах зумовлює виникнення валютних ризиків, пов'язаних зі змінами обмінних курсів. Для мінімізації потенційних втрат учасники ринку активно використовують різноманітні інструменти хеджування, такі як форвардні контракти та опціони, що дозволяють фіксувати майбутні валютні курси або обмежувати несприятливі коливання.

Сучасний розвиток фінансових технологій вносить нові аспекти у функціонування мультивалютного середовища. Зокрема, зростаюча увага до цифрових валют центральних банків (CBDC) може мати значний вплив на традиційні валютні ринки та систему міжнародних розрахунків. CBDC, як цифрові форми національних валют, потенційно можуть спростити та здешевити транскордонні платежі. Впровадження та поширення цих цифрових інструментів може призвести до трансформації традиційних валютних пар та міжбанківських валютних операцій, а також вимагатиме переосмислення підходів до управління валютними ризиками в умовах зростаючої кількості платіжних засобів [3].

Ще однією фундаментальною характеристикою міжнародного фінансового ринку є різноманітність фінансових інструментів, що пропонуються його учасникам. Широкий спектр доступних інструментів, включаючи акції, що представляють частку власності в компаніях, облігації, які є борговими зобов'язаннями емітентів, складні деривативи, що залежать від

вартості базових активів, диверсифіковані ETF (біржові інвестиційні фонди), а також новітні криптоактиви, надає інвесторам гнучкі можливості для управління ризиками та оптимізації потенційної доходності своїх портфелів. Кожен з цих інструментів має унікальні характеристики ліквідності, ризику та прибутковості, що дозволяє учасникам ринку формувати інвестиційні стратегії, які відповідають їхнім індивідуальним цілям та толерантності до ризику.

Останнім часом спостерігається значне зростання популярності ESG-інструментів (екологічних, соціальних та управлінських). Інвестори все частіше інтегрують критерії сталого розвитку у свої інвестиційні рішення, що зумовлює підвищений попит на фінансові інструменти, які відповідають принципам екологічної відповідальності, соціальної справедливості та ефективного корпоративного управління. Це призводить до розширення пропозиції "зелених" облігацій, соціальних облігацій, фондів ESG та інших подібних інструментів на міжнародному фінансовому ринку. Таким чином, різноманітність фінансових інструментів не лише задовольняє традиційні потреби інвесторів, але й відображає зростаючу важливість принципів сталого розвитку у світовій фінансовій системі [4].

Продовжуючи аналіз ключових характеристик, неможливо оминути високу ліквідність міжнародних фінансових ринків, особливо це стосується валютного ринку (Forex). Ліквідність означає здатність швидко купувати або продавати значні обсяги фінансових активів з мінімальним впливом на їхню ціну. На валютному ринку, завдяки величезній кількості учасників та безперервному режиму торгівлі, забезпечується можливість здійснення транзакцій практично миттєво та з незначними ціновими коливаннями. Висока ліквідність є критично важливою для ефективного функціонування міжнародної торгівлі та інвестицій, оскільки дозволяє компаніям та інвесторам оперативно конвертувати валюти та управляти своїми фінансовими потоками.

В останні роки значний вплив на рівень ліквідності міжнародних фінансових ринків, включаючи Forex, справило поширення алгоритмічної торгівлі та високочастотного трейдингу (HFT). Ці технології дозволяють здійснювати велику кількість транзакцій за мілісекунди на основі складних математичних алгоритмів. З одного боку, алгоритмічна торгівля та HFT здатні значно підвищувати ліквідність ринку, забезпечуючи постійну присутність великої кількості ордерів на купівлю та продаж. З іншого боку, існує думка, що надмірна залежність від таких автоматизованих систем може призводити до збільшення короткострокової волатильності та створювати ризики "раптових обвалів" ліквідності в періоди ринкової невизначеності. Таким чином, хоча алгоритмічна торгівля та HFT сприяють високій ліквідності, їхній вплив на стабільність ринку залишається предметом дискусій та ретельного вивчення [5].

Важливою складовою міжнародного фінансового ринку є його регуляторна база. Для забезпечення стабільності, прозорості та боротьби з незаконними фінансовими операціями, такими як відмивання грошей, діє ціла низка міжнародних організацій та комітетів, що встановлюють відповідні стандарти та рекомендації. Серед ключових гравців у цій сфері варто відзначити Міжнародний валютний фонд (МВФ), який здійснює нагляд за світовою фінансовою системою та надає консультації країнам-членам, Організацію економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), що розробляє міжнародні стандарти в різних економічних сферах, включаючи фінансову, та Базельський комітет з банківського нагляду, який встановлює пруденційні нормативи для банківської діяльності. Діяльність цих та інших регуляторних органів є критично важливою для підтримки довіри до міжнародної фінансової системи та запобігання системним ризикам.

В останні роки спостерігається активізація зусиль з регулювання нових сегментів фінансового ринку, зокрема ринку криптоактивів. Прикладом таких

ініціатив є нещодавно запроваджене в Європейському Союзі регулювання MiCA (Markets in Crypto-Assets). Цей комплексний законодавчий акт спрямований на встановлення чітких правил для емісії та надання послуг, пов'язаних з криптоактивами, з метою захисту інвесторів, забезпечення фінансової стабільності та запобігання зловживанням на цьому швидкозростаючому ринку. Поява подібних регуляторних ініціатив свідчить про усвідомлення необхідності адаптації існуючої регуляторної бази до нових реалій фінансового світу та інтеграції інноваційних фінансових інструментів у загальну систему нагляду.[6]

На динаміку міжнародного фінансового ринку суттєво впливає цілий спектр макроекономічних факторів. Такі фундаментальні показники, як рівень інфляції та динаміка процентних ставок, визначають вартість грошей та вартість запозичень, безпосередньо впливаючи на рішення інвесторів та вартість фінансових активів. Не менш важливу роль відіграють геополітичні конфлікти, які можуть створювати значну невизначеність та призводити до відтоку капіталу з нестабільних регіонів, а також загальні економічні цикли, фази зростання та спаду яких визначають корпоративні прибутки та настрої інвесторів.

Особливо помітним був вплив макроекономічних факторів у нещодавньому минулому. Постпандемічна інфляція, спричинена порушенням ланцюгів постачання та значними фіскальними стимулами, змусила центральні банки багатьох країн, включаючи Федеральну резервну систему США, вдатися до різкого підвищення процентних ставок у 2022–2023 роках. Ці заходи, спрямовані на стримування інфляції, стали однією з ключових причин підвищеної волатильності на світових фінансових ринках, призводячи до переоцінки вартості активів та зміни інвестиційних стратегій [7].

Крім того, значний негативний вплив на міжнародний фінансовий ринок чинить війна в Україні. Цей трагічний конфлікт не лише призвів до величезних людських втрат та гуманітарної катастрофи, але й спричинив значні економічні

потрясіння, включаючи зростання цін на енергоносії та продовольство, порушення торговельних зв'язків та посилення геополітичної напруженості. Війна в Україні стала фактором невизначеності, що негативно впливає на інвестиційні настрої та призводить до переоцінки ризиків, пов'язаних з інвестиціями в регіоні та за його межами.

Не менш важливим фактором є економічне протистояння між США та Китаєм, а також зростаюча напруженість у торговельних відносинах між Європейським Союзом та Китаєм. Введення торговельних бар'єрів, обмеження на технологічний трансфер та геополітична конкуренція створюють ризики для глобального економічного зростання та стабільності міжнародних фінансових потоків. Ці процеси можуть призводити до фрагментації світової економіки, перерозподілу інвестиційних потоків та зростання волатильності на фінансових ринках через невизначеність щодо майбутніх торговельних відносин та геополітичного балансу сил.

Важливою частиною структури міжнародного фінансового ринку є Міжнародні фінансові центри. Світовий фінансовий центр – це місце концентрації банківських та кредитно-фінансових установ, які проводять міжнародні операції з валютою, цінними паперами, кредитами та золотом. Такі центри зазвичай формуються у країнах зі стабільною економікою, розвиненою банківською системою, помірним оподаткуванням та сприятливим валютним законодавством. Їхнє розташування часто вигідне географічно, а політична ситуація – відносно стабільна.

Для ефективного функціонування міжнародного фінансового центру важливі:

- стабільна фінансова система;
- розвинені фінансові інструменти;
- здатність залучати міжнародний капітал;

- економічна свобода;
- високий рівень ІТ-технологій;
- людський капітал;
- сприятливий правовий клімат.

Окремо варто згадати офшорні зони – це спеціалізовані фінансові центри, де діє лояльне законодавство та низькі податки. Вони дозволяють проводити валютно-кредитні операції в іноземній валюті й мінімізувати втручання держави. Офшори поділяються на "паперові", які обмежуються зберіганням документації, та "функціональні", що активно здійснюють депозитні й кредитні операції.

Ще однією важливою складовою є світовий ринок золота — це система купівлі-продажу золота для промислових потреб, інвестування чи накопичення. Основними учасниками є банки, фірми, приватні інвестори та валютні органи. Пропозиція золота формується здебільшого через новий видобуток — основними країнами-лідерами залишаються ПАР, Китай, Австралія, Росія та ін. Золото реалізується у вигляді зливків різної ваги, монет, пластин тощо. Світові центри торгівлі золотом — Лондон, Цюрих, Нью-Йорк, Дубаї. Залежно від контролю держави, ринки поділяють на відкриті (світові), внутрішні вільні, контрольовані місцеві та "чорні".

На цих ринках укладаються як готівкові угоди (спот), так і строкові — форварди, опціони, ф'ючерси, що дозволяють зафіксувати ціну золота на майбутнє [1].

На сучасному етапі розвитку міжнародного фінансового ринку особливу увагу привертає цифровізація та інновації, які здійснюють глибоку трансформацію його структури та функціонування. Такі проривні технології, як блокчейн, що забезпечує прозорість та безпеку транзакцій, DeFi (децентралізовані фінанси), що пропонує альтернативні фінансові послуги поза

традиційними посередниками, а також штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання, відкривають нові можливості та створюють нові виклики для учасників ринку. Ці технології не лише підвищують ефективність та швидкість фінансових операцій, але й сприяють появі нових фінансових інструментів та бізнес-моделей.

Зокрема, алгоритми на основі штучного інтелекту дедалі ширше застосовуються в різноманітних сферах фінансової діяльності. У галузі кредитного скорингу ШІ-системи здатні аналізувати великі обсяги даних для більш точної оцінки кредитоспроможності позичальників. У сфері прогнозування ринків алгоритми машинного навчання використовуються для виявлення закономірностей та трендів, що можуть допомогти інвесторам приймати обґрунтовані рішення. Крім того, ШІ відіграє важливу роль у персоналізації фінансових продуктів та послуг, пропонуючи клієнтам індивідуальні рішення, що відповідають їхнім потребам та фінансовому профілю. Подальший розвиток та впровадження цифрових технологій, безсумнівно, продовжить змінювати ландшафт міжнародного фінансового ринку, роблячи його більш ефективним, доступним та інноваційним [8].

На жаль, тісна глобальна взаємопов'язаність, яка є однією з ключових характеристик міжнародного фінансового ринку, несе в собі й значні системні ризики. Глобальна інтеграція фінансових інститутів та ринків може призводити до швидкого поширення криз з однієї країни чи одного сегмента ринку на інші, як це наочно продемонструвала глобальна фінансова криза 2008 року, що розпочалася з проблем на ринку іпотечного кредитування в США та швидко поширилася по всьому світу, завдавши значних економічних збитків. Окрім традиційних фінансових ризиків, сучасний світ постає перед новими джерелами системних ризиків, такими як кіберризики та кліматичні зміни. Зростаюча залежність фінансової інфраструктури від інформаційних технологій робить її

вразливою до кібератак, які можуть призвести до масштабних збоїв у роботі фінансових інститутів, втрати даних та підірвати довіру до фінансової системи в цілому. Кліматичні зміни також стають дедалі вагомішим фактором системного ризику. Екстремальні погодні явища, такі як повені, урагани та посухи, можуть завдавати значних економічних збитків, впливати на діяльність компаній, вартість активів та стабільність фінансових ринків. Управління цими новими видами системних ризиків вимагає розробки комплексних стратегій та посилення міжнародної співпраці [9].

Ключовими тенденціями на міжнародному фінансовому ринку в період з 2022 по 2025 роки є зростання ролі стійких фінансів (sustainable finance), відображаючи глобальний тренд на екологічну та соціальну відповідальність в інвестиціях; посилення регулювання крипто-ринків, спрямоване на захист інвесторів та забезпечення стабільності цього нового класу активів; та перехід до більш автоматизованих та децентралізованих фінансових систем, що відбувається під впливом розвитку FinTech та DeFi-протоколів. Ці тенденції вказують на подальшу еволюцію міжнародного фінансового ринку в напрямку більшої стійкості, урегульованості та технологічності.

Отже, міжнародний фінансовий ринок – це складна та постійно змінювана система, що охоплює увесь світ і об'єднує різні валюти, фінансові інструменти та інститути. Водночас ринок залишається вразливим до глобальних економічних і політичних змін, а також містить певні системні ризики. Серед основних напрямків його розвитку варто виділити зростання значення сталого фінансування, активізацію регулювання цифрових активів, а також посилення ролі автоматизації та децентралізованих фінансових технологій. Розуміння цих аспектів є надзвичайно важливим для тих, хто прагне ефективно працювати в умовах сучасної фінансової глобалізації.

1.2 Механізм функціонування та учасники світового фінансового ринку

Світовий фінансовий ринок функціонує як складна система, в якій взаємодіють різноманітні учасники, кожен з яких виконує специфічну роль у процесах мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів. Від ефективності їх діяльності значною мірою залежить стабільність та динаміка розвитку фінансової системи в глобальному масштабі. Для розуміння механізму функціонування світового фінансового ринку, треба розглянути основні принципи взаємодії між учасниками.

Одним з ключових принципів є прозорість, що передбачає обов'язкове забезпечення учасниками відкритого доступу до релевантної інформації, яка стосується фінансових інструментів, укладених угод та загальних ринкових умов. Дотримання принципу прозорості є критично важливим для формування довіри між учасниками ринку та мінімізації проблеми асиметрії інформації, коли одна сторона володіє значно більшим обсягом інформації, ніж інша, що може призводити до неефективного ціноутворення та збільшення ризиків.

У контексті сучасних тенденцій спостерігається значне зростання вимог до розкриття даних, пов'язаних з ESG-факторами (екологічними, соціальними та управлінськими) у фінансовій звітності. Це відображає зростаюче розуміння важливості сталого розвитку та необхідності інтеграції нефінансових аспектів в оцінку інвестиційних ризиків та можливостей. Регуляторні органи різних країн, зокрема Європейська комісія, активно запроваджують стандарти звітності, спрямовані на забезпечення прозорості інвестицій у проекти, що відповідають критеріям сталого розвитку.

Яскравим прикладом реалізації принципу прозорості у сфері сталого фінансування є Регламент SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation), що

діє в Європейському Союзі. Цей регламент зобов'язує фінансові установи розкривати детальну інформацію про вплив їхніх інвестиційних рішень на довкілля та суспільство. Таким чином, SFDR сприяє підвищенню обізнаності інвесторів щодо сталого характеру їхніх вкладень та забезпечує порівнянність відповідної інформації, що є важливим кроком у напрямку більш відповідального та прозорого функціонування світового фінансового ринку.[10]

Ще одним фундаментальним принципом, що лежить в основі ефективності світового фінансового ринку, є конкурентність. Саме здорова конкуренція між різноманітними учасниками ринку стимулює інновації, призводить до зниження транзакційних витрат та сприяє підвищенню якості пропонуванних фінансових продуктів і послуг. У боротьбі за клієнтів та інвестиції фінансові установи змушені постійно вдосконалювати свої пропозиції, оптимізувати процеси та пропонувати більш вигідні умови.

Сучасні тенденції яскраво демонструють посилення конкуренції на фінансовому ринку за рахунок активного розвитку фінтех-компаній (таких як Revolut чи Stripe). Ці технологічні компанії успішно конкурують з традиційними банківськими установами, пропонуючи часто більш швидкі, зручні та дешеві послуги, особливо у сфері транскордонних платежів. Завдяки використанню новітніх технологій та гнучкій організаційній структурі, фінтех-компанії здатні вчасно реагувати на потреби клієнтів та пропонувати інноваційні рішення, що змушує традиційних гравців ринку адаптуватися та впроваджувати власні технологічні нововведення.

Важливим фактором посилення конкуренції є також впровадження ініціатив, спрямованих на відкриття доступу до фінансових даних. Наприклад, впровадження відкритих банківських систем (Open Banking) у Європі надає клієнтам можливість безпечно ділитися своїми фінансовими даними між різними фінансовими установами за їхньою згодою [11]. Це сприяє появі нових

сервісів та бізнес-моделей, а також посилює конкуренцію між традиційними банками та новими гравцями ринку, оскільки клієнти отримують більший вибір та можливість користуватися більш вигідними та персоналізованими фінансовими рішеннями.

Третім ключовим принципом взаємодії на світовому фінансовому ринку є ефективність. Учасники ринку постійно прагнуть до оптимізації транзакційних процесів, зниження операційних витрат та прискорення здійснення фінансових операцій. Досягнення високого рівня ефективності стає можливим завдяки впровадженню та активному використанню сучасних технологій, серед яких особливе місце займають блокчейн зі своїм потенціалом для спрощення та здешевлення розрахунків, а також автоматизовані торгові платформи, що забезпечують швидке та точне виконання угод.

Сучасна тенденція у сфері підвищення ефективності пов'язана з активним використанням штучного інтелекту (ШІ) для автоматизації торговельних операцій та управління ризиками. Інтелектуальні алгоритми здатні аналізувати величезні масиви ринкових даних у режимі реального часу, виявляти закономірності та прогнозувати потенційні рухи цін, що значно підвищує швидкість прийняття рішень трейдерами та інвестиційними менеджерами. Застосування ШІ дозволяє оптимізувати торгові стратегії, мінімізувати людський фактор у прийнятті рішень та підвищити точність оцінки ризиків.

Наочним прикладом реалізації принципу ефективності є широке поширення алгоритмічної торгівлі на провідних фондових біржах світу, таких як Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) чи Лондонська фондова біржа (LSE) [12]. Алгоритмічні торгові системи виконують значну частку всіх операцій, забезпечуючи високу швидкість виконання ордерів, підвищену ліквідність та потенційне зниження транзакційних витрат. Таким чином, прагнення до

ефективності через технологічні інновації є ключовим драйвером розвитку світового фінансового ринку.

Четвертим надзвичайно важливим принципом функціонування світового фінансового ринку є захист прав інвесторів. Забезпечення безпеки інвестицій та всебічний захист прав усіх учасників ринку є ключовою умовою для підтримки довіри та залучення капіталу. Цей принцип реалізується через комплекс заходів, що включають жорстке регулювання діяльності фінансових посередників, встановлення чітких правил їхньої поведінки та впровадження ефективних механізмів запобігання шахрайству та іншим зловживанням на ринку.

У контексті сучасних тенденцій особливої актуальності набуває посилення регулювання криптовалютних ринків, що пов'язано зі значною волатильністю цього класу активів та підвищеним ризиком шахрайських дій. Захист інвесторів від потенційних втрат та недобросовісних практик стає пріоритетом для регуляторних органів у всьому світі.

Наочним прикладом зусиль у цьому напрямку є запровадження в Європейському Союзі регуляції MiCA (Markets in Crypto-Assets) [6]. Цей законодавчий акт встановлює чіткі стандарти для емітентів криптоактивів та торгових платформ, що надають послуги з їх обігу. MiCA спрямована на забезпечення прозорості ринку, встановлення вимог до ліцензування та діяльності криптосервіс-провайдерів, а також на надання інвесторам необхідного рівня захисту від ризиків, пов'язаних з інвестиціями в цифрові активи. Таким чином, захист прав інвесторів залишається одним з наріжних каменів стабільного та ефективного функціонування світового фінансового ринку, особливо в умовах появи нових та швидкозростаючих сегментів.

П'ятим важливим принципом, що забезпечує стабільність та узгодженість функціонування світового фінансового ринку, є відповідність міжнародним стандартам. Учасники ринку, незалежно від їхньої юрисдикції, повинні

дотримуватися глобально визнаних норм та правил, що розробляються авторитетними міжнародними організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Базельський комітет з банківського нагляду та FATF (Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей). Дотримання цих стандартів сприяє гармонізації регуляторних практик у різних країнах, мінімізує ризики арбітражу та підвищує загальну довіру до світової фінансової системи.

Сучасна тенденція у цій сфері полягає у впровадженні стандартів Basel IV, які є черговим етапом реформування банківського регулювання після фінансової кризи 2008 року. Ці нові стандарти суттєво посилюють вимоги до капіталу банків та вдосконалюють підходи до управління різноманітними ризиками, включаючи кредитні, ринкові та операційні ризики. Метою Basel IV є підвищення стійкості банківської системи до потенційних шоків та мінімізація можливості виникнення системних криз.

Прикладом практичної реалізації цього принципу є активний процес адаптації банків у всьому світі до нових правил ліквідності та капіталу, передбачених стандартами Basel IV. Ці зміни безпосередньо впливають на їхню взаємодію з іншими учасниками ринку, включаючи вимоги до забезпечення ліквідності при здійсненні операцій, підходи до кредитування та інвестування, а також загальну стратегію управління балансом. Таким чином, прагнення до відповідності міжнародним стандартам є важливим фактором, що визначає поведінку учасників світового фінансового ринку та сприяє його стабільному розвитку [13].

Фундаментальною основою справедливої конкуренції на світовому фінансовому ринку є вільний доступ учасників до фінансових інструментів, ринкової інформації та торгових платформ. Сучасна тенденція демократизації фінансових ринків, що відбувається завдяки розвитку цифрових платформ, таких як Robinhood чи eToro, активно залучає роздрібних інвесторів до

торговельних процесів, що яскраво ілюструється зростанням обсягів роздрібної торгівлі на фондових ринках у 2022–2023 роках, зокрема через зручні мобільні додатки.

Важливим принципом стабільності ринку є управління ризиками, що передбачає використання учасниками інструментів хеджування, таких як деривативи та форварди, а також стратегій диверсифікації для мінімізації потенційних фінансових втрат. У сучасному контексті особливої уваги набуває зростання усвідомлення та необхідність управління новими видами ризиків, зокрема кібернетичними та кліматичними, що можуть суттєво впливати на стабільність фінансових ринків. Прикладом є запроваджене Європейським центральним банком стрес-тестування банків на предмет їхньої стійкості до кліматичних ризиків.

Забезпечення стабільності та сприяння розвитку глобального фінансового простору неможливе без співпраці та інтеграції між ключовими учасниками ринку, включаючи уряди, центральні банки та транснаціональні корпорації. Сучасна тенденція поглиблення співпраці між регуляторними органами різних країн, спрямована на ефективну боротьбу з фінансовими злочинами та координацію дій під час кризових ситуацій, знаходить своє відображення у численних меморандумах про співпрацю, зокрема в рамках G20, що мають на меті гармонізацію регуляторних підходів.

Рушійною силою розвитку світового фінансового ринку є інноваційність, що проявляється у постійному впровадженні нових технологій та фінансових продуктів, таких як цифрові валюти центральних банків (CBDC) та децентралізовані фінанси (DeFi). Сучасна тенденція активного дослідження та пілотних проектів CBDC у різних країнах, наприклад у Китаї та Швеції, вже змінює механізми здійснення транскордонних платежів, про що свідчить

використання цифрового юаня (e-CNY) у міжнародних операціях в межах ініціативи "Один пояс, один шлях".

І нарешті, важливим етичним аспектом взаємодії на світовому фінансовому ринку є етичність, що передбачає дотримання учасниками високих моральних стандартів та уникнення спекулятивних практик, здатних дестабілізувати ринки. Сучасна тенденція зростання попиту на сталі інвестиції, що враховують соціальну відповідальність та екологічні фактори, відображає зростаюче усвідомлення важливості етичних принципів в інвестиційній діяльності. Прикладом є зростання популярності інвестиційних фондів, які свідомо виключають зі своїх портфелів компанії з високим рівнем викидів вуглецю, серед інституційних інвесторів.

Розуміння цих засад є необхідним підґрунтям для подальшого аналізу особливостей та тенденцій розвитку окремих сегментів ринку. Світовий фінансовий ринок є складною мережею економічних агентів, які здійснюють взаємодію з метою обміну капіталом, управління ризиками та забезпечення ліквідності на глобальному рівні. Кожна група учасників (табл. 1.2) – від державних фінансових інститутів до приватних інвесторів – виконує важливу функцію у підтримці стабільного та ефективного функціонування ринку. Різноманітність цих суб'єктів зумовлює багатовекторність їхніх цілей, інструментів і методів роботи.

Вивчення основних учасників дозволяє краще зрозуміти внутрішні зв'язки в міжнародній фінансовій системі та спрогнозувати її подальший розвиток. Міжнародні фінансові організації (МФО) посідають центральне місце у структурі світової фінансової системи, виконуючи критично важливі функції зі стабілізації глобальних фінансів, розробки уніфікованих стандартів та надання необхідної фінансової підтримки країнам, що зіткнулися з економічними труднощами.

Таблиця 1.2

Класифікація міжнародних фінансових інститутів

Тип інституту	Основні функції	Приклади
Глобальні фінансові організації	Регулювання світової фінансової системи, стабільність, короткострокове кредитування	Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Банк міжнародних розрахунків (БМР)
Регіональні фінансові інститути	Сприяння економічному розвитку на рівні регіонів	ЄБРР, Азійський банк розвитку, Африканський банк розвитку
Міжнародні інвестиційні банки	Інвестування в інфраструктурні та промислові проекти	Міжнародна фінансова корпорація (IFC), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)
Міжнародні валютні інститути	Валютна стабільність, нагляд, валютні інтервенції	МВФ, Банк міжнародних розрахунків
Кредитно-гарантійні агентства	Гарантування міжнародних кредитів, зниження ризиків для інвесторів	MIGA, експортно-кредитні агентства
Наднаціональні регулятори	Розробка стандартів, моніторинг, боротьба з відмиванням коштів	Базельський комітет, FATF

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [15]

Серед ключових гравців у цій сфері варто виокремити Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та Міжнародну організацію комісій з цінних паперів (IOSCO).

Міжнародний валютний фонд (МВФ) відіграє провідну роль у підтримці макроекономічної та фінансової стабільності на глобальному рівні. Основними інструментами МВФ є надання кредитів країнам, які відчувають фінансові труднощі, допомагаючи їм подолати платіжні дисбаланси та відновити економічне зростання. Крім того, МВФ активно сприяє координації монетарної політики між країнами-членами, що є важливим для запобігання валютним війнам та підтримки стабільності обмінних курсів. Аналітична робота МВФ у

сфері аналізу глобальних економічних ризиків є цінним інструментом для раннього виявлення потенційних криз та розробки превентивних заходів.

Світовий банк має дещо інший фокус своєї діяльності, зосереджуючись на фінансуванні проєктів розвитку, спрямованих на досягнення сталого економічного та соціального прогресу, особливо в країнах з низьким та середнім рівнями доходу. Діяльність Світового банку охоплює широкий спектр галузей, включаючи інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я та боротьбу з бідністю, з особливим акцентом на підтримку сталого розвитку та екологічно відповідальних ініціатив.

Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO) виконує ключову функцію у сфері регулювання ринків цінних паперів. Основною метою IOSCO є розробка та впровадження міжнародних стандартів для регулювання цих ринків, сприяння їхній прозорості та забезпечення ефективного захисту інвесторів від шахрайства та маніпуляцій. Рекомендації та принципи IOSCO є важливим орієнтиром для національних регуляторів у всьому світі при розбудові ефективних систем нагляду за ринками капіталу.

У контексті сучасних глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19 та війна в Україні, МВФ і Світовий банк у 2022–2023 роках значно активізували свої програми підтримки країн, що постраждали від економічних наслідків цих криз. Особливий акцент у цих програмах робився на підтримку кліматичних ініціатив, що відображає зростаюче розуміння взаємозв'язку між економічною стабільністю та екологічною стійкістю. Зі свого боку, IOSCO активно працювала над розробкою рекомендацій для регулювання криптовалютних ринків, реагуючи на їхній стрімкий розвиток та зростаючі ризики для інвесторів.

Яскравим прикладом підтримки України з боку міжнародних фінансових інститутів є затвердження МВФ у 2023 році програми Extended Fund Facility (EFF) на загальну суму \$15,6 млрд. [14]. Ця програма спрямована на підтримку

макроекономічної стабільності України в умовах війни, сприяння проведенню реформ та закладення фундаменту для майбутнього економічного відновлення.

Центральні банки ж відповідають за формування та реалізацію монетарної політики, регулювання рівня процентних ставок і підтримання фінансової стабільності. Найбільш вагомими серед них вважаються Федеральна резервна система США (ФРС), Європейський центральний банк (ЄЦБ) та Народний банк Китаю, які мають значний вплив на глобальні економічні процеси.

Основна роль центральних банків полягає у впливі на ліквідність ринку через різноманітні інструменти. До них належать операції на відкритому ринку, під час яких центральні банки купують або продають державні цінні папери для збільшення або зменшення грошової маси в обігу. Важливим інструментом є встановлення ключових процентних ставок, які є орієнтиром для вартості кредитів в економіці. Крім того, центральні банки можуть здійснювати валютні інтервенції, купуючи або продаючи іноземну валюту для впливу на обмінний курс національної валюти.

У контексті сучасних тенденцій, період 2022–2025 років відзначився активним підвищенням процентних ставок багатьма центральними банками світу. Ця скоординована реакція була спрямована на боротьбу зі значною інфляцією, що виникла внаслідок постпандемічних економічних шоків та енергетичної кризи. Підвищення ключових ставок мало на меті стримати зростання цін та повернути інфляцію до цільових рівнів. Окрім того, спостерігається зростаючий інтерес до цифрових валют центральних банків (CBDC) як потенційного інструменту для модернізації платіжних систем та підвищення ефективності монетарної політики [15].

Як показовий приклад, Федеральна резервна система США у 2023 році активно підвищувала свою ключову процентну ставку, довівши її до діапазону

5,25–5,5%. Це рішення мало значний вплив на глобальні фінансові ринки, призводячи до переоцінки вартості активів та зміни інвестиційних потоків. Водночас Китай активно проводить тестування цифрового юаня (e-CNY), розглядаючи його потенціал для використання у міжнародних транзакціях, що може мати далекосяжні наслідки для світової платіжної системи.

Комерційні банки, зокрема JPMorgan Chase, HSBC, Deutsche Bank, відіграють ключову роль у світовій економіці, надаючи фінансові послуги: кредитування, управління депозитами, проведення платежів, операції з фінансовими інструментами. Вони виступають посередниками між вкладниками та позичальниками, забезпечуючи ефективний розподіл фінансових ресурсів і підтримуючи ліквідність економіки.

Інвестиційні фонди – пайові, пенсійні, ETF – акумулюють кошти інвесторів для вкладення у широкий спектр активів. Вони сприяють диверсифікації портфелів, зниженню ризиків і залученню роздрібних інвесторів до ринку, пропонуючи професійне управління капіталом.

Страхові компанії, такі як Allianz та AIG, виконують подвійну функцію на світовому фінансовому ринку. З одного боку, вони надають послуги страхування, допомагаючи фізичним та юридичним особам управляти різноманітними ризиками. З іншого боку, вони виступають як значні інституційні інвестори, вкладаючи зібрані страхові премії в різні фінансові активи, зокрема облігації та акції, з метою отримання інвестиційного доходу та забезпечення виконання своїх страхових зобов'язань. Їхня ключова роль полягає у забезпеченні управління ризиками для клієнтів та одночасно виступати важливим джерелом довгострокового інвестиційного капіталу. Сучасна тенденція полягає в активній інтеграції кліматичних ризиків у їхні інвестиційні стратегії, а також у використанні штучного інтелекту для більш точної оцінки страхових ризиків. Прикладом адаптації до регуляторних вимог є те, як

європейські страховики пристосовуються до стандартів Solvency II, що посилюють вимоги до їхнього капіталу.

Хедж-фонди, представлені такими відомими гравцями, як Bridgewater Associates та Citadel, застосовують агресивні стратегії інвестування, використовуючи такі інструменти, як короткі продажі, деривативи та арбітраж, з метою досягнення високої дохідності для своїх інвесторів. Їхня роль на ринку є неоднозначною: з одного боку, вони можуть підвищувати ліквідність та сприяти більш ефективному ціноутворенню. З іншого боку, їхні спекулятивні операції потенційно можуть створювати системні ризики. Сучасна тенденція свідчить про активне інвестування хедж-фондів у криптовалюти та технологічні стартапи у 2023–2024 роках, незважаючи на значну волатильність цих ринків. Також спостерігається зростання їхнього інтересу до сфери децентралізованих фінансів (DeFi) [17].

Небанківські фінансові установи (НБФУ), до яких належать фінтех-компанії, платіжні системи, P2P-кредитори та криптобіржі, набувають дедалі більшої ваги як важливі учасники фінансового ринку. Їхня ключова роль полягає у наданні альтернативних фінансових послуг, таких як швидкі платежі, мікрокредитування та торгівля цифровими активами, створюючи конкуренцію традиційним банкам. Сучасна тенденція відображає значне зростання обсягів небанківського фінансування, особливо через фінтех-платформи, такі як PayPal та Square. За даними на 2023 рік, небанківські установи контролювали близько половини глобального фінансового посередництва. Показовим прикладом є криптобіржа Binance, яка стала одним з ключових гравців у торгівлі цифровими активами, попри постійні регуляторні виклики [2].

Підсумовуючи огляд ключових учасників міжнародного фінансового ринку, стає очевидним їхній взаємодоповнюючий характер та спільна мета у забезпеченні ефективного перерозподілу капіталу, управлінні ризиками та

стимулюванні інновацій. Від фундаментальної ролі міжнародних фінансових інститутів та центральних банків у підтримці глобальної стабільності до динамічної діяльності комерційних банків, інвестиційних фондів, страхових компаній, хедж-фондів та небанківських установ, кожен з цих суб'єктів відіграє унікальну та важливу роль у складній екосистемі світових фінансів. Їхня здатність адаптуватися до технологічних змін, регуляторних викликів та нових потреб інвесторів визначатиме подальший розвиток та стійкість міжнародного фінансового ринку.

1.3. Методи та наслідки впливу сучасних трендів та нових викликів глобального фінансового ринку на економіку країн світу

Сучасний глобальний фінансовий ринок перебуває у стані безперервної трансформації під впливом низки потужних трендів. Ці тенденції мають глибокий вплив на всі країни світу, проте для країн, що розвиваються, вони несуть як нові можливості, так і значні виклики. Водночас, ці країни є більш вразливими до волатильності світових ринків, відтоку капіталу та посилення боргового тягаря.

Україна переживає особливий період своєї історії, зіткнувшись з повномасштабною військовою агресією. В умовах війни специфіка впливу глобальних фінансових трендів набуває додаткових вимірів. З одного боку, країна потребує значних фінансових ресурсів для підтримки обороноздатності, гуманітарних потреб та майбутнього відновлення. З іншого боку, війна суттєво обмежує доступ до міжнародних ринків капіталу, створює ризики для інвестицій та посилює макроекономічну нестабільність.

Розглянуто ключові механізми трансмісії глобальних фінансових імпульсів, визначимо основні ризики та можливості для України, а також

спробуємо оцінено потенційні наслідки для її економічного розвитку та фінансової стабільності.

Стрімкий розвиток цифрових технологій кардинально трансформує ландшафт глобального фінансового ринку. Процеси цифровізації проникають у всі сфери фінансової діяльності, від платіжних систем та кредитування до інвестицій та управління активами. Ключовими елементами цієї трансформації є fintech-інновації, що включають розробку та впровадження нових технологічних рішень для підвищення ефективності, доступності та зручності фінансових послуг.

Автоматизація рутинних процесів за допомогою роботизованих систем (RPA) та штучного інтелекту (AI) оптимізує операційну діяльність фінансових установ, знижує витрати та мінімізує ризик людських помилок. Розвиток мобільних фінансових додатків та онлайн-платформ розширює доступ до фінансових послуг для широких верств населення, зокрема у віддалених регіонах та серед раніше фінансово виключених груп.

Особливе місце серед fintech-інновацій посідають віртуальні активи, включаючи криптовалюти та інші цифрові форми вартості. Їх зростаюча популярність та волатильність привертають увагу інвесторів та регуляторів по всьому світу, породжуючи дискусії щодо їхнього потенціалу як альтернативних інвестиційних інструментів та засобів платежу, а також пов'язаних з ними ризиків. Подальший розвиток та регулювання сфери віртуальних активів матиме значний вплив на майбутню архітектуру глобальної фінансової системи.

До повномасштабного вторгнення Росії в Україну вже спостерігався активний розвиток мобільних банківських додатків та зростання інтересу до віртуальних активів. Проте, в умовах війни ці тенденції набули особливого значення та стали критично важливими для функціонування фінансової системи та підтримки населення.

Українські банки, такі як "ПриватБанк", "monobank" та інші, значно розвинули свої мобільні додатки. Під час війни ці додатки стали основним каналом для здійснення платежів, переказів коштів, отримання державної допомоги та навіть доступу до банківських послуг для мільйонів українців, які були змушені покинути свої домівки або перебували в зоні бойових дій. Зручність, швидкість та доступність мобільного банкінгу дозволили підтримувати економічну активність та забезпечити безперебійність фінансових операцій [18].

Україна стала одним із лідерів за рівнем використання криптовалют. Після початку війни віртуальні активи відіграли несподівано важливу роль у залученні міжнародної допомоги. Криптовалютні фонди та окремі особи по всьому світу здійснювали пожертви у криптовалютах на підтримку Збройних Сил України та гуманітарних потреб. Швидкість та прозорість транзакцій з віртуальними активами зробили їх ефективним інструментом для оперативного збору коштів в умовах кризової ситуації.

Цей приклад демонструє, як цифровізація та fintech-інновації, зокрема розвиток мобільного банкінгу та використання віртуальних активів, не лише продовжують бути важливими трендами на глобальному фінансовому ринку, але й набувають особливої значущості для країн, що розвиваються, особливо в умовах таких криз, як війна в Україні. Вони забезпечують гнучкість, доступність та оперативність у фінансових операціях та залученні ресурсів.

Підвищення процентних ставок у розвинених країнах, особливо у США, має значний вплив на глобальні потоки капіталу, зокрема на їхній напрямок до країн, що розвиваються. Це відбувається насамперед через те, що підвищення процентних ставок у розвинених країнах робить їхні фінансові активи, такі як облігації США, більш привабливими для інвесторів. Інвестори отримують

можливість мати вищу дохідність з меншим рівнем ризику порівняно з інвестиціями в країни, що розвиваються.

Внаслідок цього інвестори можуть перерозподіляти свої портфелі, продаючи активи в країнах, що розвиваються, та купуючи активи в розвинених країнах, що призводить до відтоку капіталу з країн, що розвиваються. Відтік капіталу, своєю чергою, посилює тиск на валюти країн, що розвиваються, збільшуючи пропозицію їхніх валют на валютному ринку та спричиняючи зниження їхнього обмінного курсу відносно валют розвинених країн, наприклад, долара США.

Знецінення валюти може мати негативні наслідки для країн, що розвиваються, включаючи підвищення інфляції через дорожчий імпорт, збільшення вартості обслуговування зовнішнього боргу, номінованого в іноземній валюті, та зниження економічного зростання. Крім того, підвищення процентних ставок у розвинених країнах також призводить до збільшення вартості запозичень на міжнародних ринках капіталу для країн, що розвиваються. Це ускладнює для них залучення необхідних коштів для фінансування економічного розвитку, інфраструктурних проєктів та обслуговування боргу. Збільшення боргового тягаря, своєю чергою, може підвищити ризик боргової кризи в цих країнах.

Загалом, відтоки капіталу та нестабільність валютних курсів можуть дестабілізувати макроекономічну ситуацію в країнах, що розвиваються, призводячи до волатильності на фінансових ринках, зниження інвестицій, уповільнення економічного зростання та зростання соціальної напруги. Отже, підвищення процентних ставок у розвинених країнах є важливим фактором, що впливає на потоки капіталу до країн, що розвиваються, і може створювати значні виклики для їхньої економічної та фінансової стабільності. У зв'язку з цим, країнам, що розвиваються, важливо вживати заходів для зміцнення своєї

економічної стійкості та зменшення вразливості до зовнішніх фінансових шоків.[19]

Лібералізація фінансових ринків є ще однією важливою тенденцією, що впливає на глобальні потоки капіталу, особливо в контексті країн, що розвиваються. Цей процес передбачає зменшення або усунення обмежень на рух капіталу між країнами, а також зниження регуляторних бар'єрів для участі фінансових установ та інвесторів на міжнародних ринках.

Основні аспекти лібералізації фінансових ринків включають:

- 1) зняття обмежень на рух капіталу: Це охоплює скасування обмежень на прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції, кредити та інші фінансові операції між резидентами різних країн.;
- 2) приватизація державних підприємств: Продаж державних активів приватним інвесторам часто супроводжується лібералізацією регулювання для залучення іноземних покупців.
- 3) дерегулювання банківської діяльності: Зменшення вимог до резервів, лібералізація процентних ставок та інші заходи, спрямовані на підвищення конкуренції та ефективності банківського сектору.
- 4) створення сприятливого інвестиційного клімату: Забезпечення захисту прав інвесторів, зниження податків на інвестиції та інші заходи для залучення іноземного капіталу [20].

Лібералізація фінансових ринків може мати значні наслідки для країн, що розвиваються. З одного боку, вона може сприяти залученню іноземного капіталу, необхідного для фінансування економічного зростання, модернізації інфраструктури та розвитку нових галузей. З іншого боку, вона також може підвищити вразливість країн, що розвиваються, до фінансових криз, оскільки вільний рух капіталу може призвести до швидких відтоків коштів у періоди нестабільності. Тому, для країн, що розвиваються, важливо проводити

лібералізацію фінансових ринків поступово та обережно, з урахуванням їхніх специфічних економічних умов та рівня розвитку фінансової системи.

Глобальні фінансові тренди впливають на економіку країн, що розвиваються, різними шляхами. По-перше, глобальні інвестори завжди шукають найвигідніші та найбезпечніші можливості для інвестування, і коли в країнах, що розвиваються, виникає нестабільність, чи то економічна, чи політична, вони можуть виводити свій капітал. Це, своєю чергою, призводить до відпливу капіталу, що може спричинити серйозні економічні проблеми, такі як зниження валютного курсу, зменшення валютних резервів та ускладнення обслуговування зовнішнього боргу.

По-друге, фінансові технології можуть стати потужним інструментом розвитку для країн, що розвиваються. Fintech, наприклад, мобільні гроші та онлайн-кредитування, може допомогти розширити доступ до фінансових послуг для населення та малого бізнесу, роблячи їх доступнішими для тих, хто раніше не мав такої можливості.

По-третє, для того, щоб залучити іноземні інвестиції та інтегруватися у світову фінансову систему, країни, що розвиваються, часто змушені адаптувати свої національні фінансові системи до міжнародних стандартів, включаючи впровадження вимог ЄС або інших міжнародних регуляторних норм.

По-четверте, центральні банки в країнах, що розвиваються, відіграють важливу роль у забезпеченні макроекономічної стабільності. Вони використовують різні інструменти, такі як процентні ставки та валютні інтервенції, для контролю інфляції та згладжування коливань валютного курсу. Однак глобальні фінансові тренди можуть ускладнити це завдання, створюючи додатковий тиск на ціни та валютні курси.

І, нарешті, країни, що розвиваються, часто залежать від зовнішнього фінансування, такого як кредити від Міжнародного валютного фонду (МВФ) та

Світового банку. Це фінансування може допомогти їм у періоди економічних труднощів або для реалізації важливих проєктів розвитку. Однак надмірна залежність від зовнішнього фінансування може зробити їх вразливими до змін в глобальній економічній ситуації [21].

Країни, що розвиваються, стикаються з низкою спільних викликів у контексті глобальних фінансових трендів, які ускладнюють їхню економічну стабільність. Висока волатильність фінансових ринків, притаманна цим країнам через меншу стабільність порівняно з розвиненими економіками, робить їх особливо вразливими до різких змін у глобальних фінансових умовах, таких як підвищення процентних ставок чи зміна настроїв інвесторів. Значною проблемою є вплив капіталу, спричинений економічною нестабільністю, політичними ризиками або змінами на глобальних ринках, що може дестабілізувати національні економіки. Крім того, залежність від зовнішнього фінансування для підтримки економічного розвитку посилює вразливість цих країн до коливань у доступності та вартості таких ресурсів. Інституційні слабкості, зокрема неефективне регулювання, корупція та недостатній захист прав власності, ще більше ускладнюють здатність країн, що розвиваються, протистояти негативним впливам глобальних трендів.

Водночас Україна вирізняється унікальними обставинами, зумовленими війною та її геополітичним значенням. Війна спричинила значні економічні втрати, гуманітарну кризу та невизначеність, а геополітична роль України робить її особливо чутливою до глобальних політичних і економічних змін. Як перехідна економіка, що все ще трансформується від планової до ринкової моделі, Україна стикається з додатковими труднощами, пов'язаними з реформуванням інституцій і адаптацією до вимог глобальної економіки. Прагнення до європейської інтеграції відкриває можливості для економічного розвитку та залучення іноземних інвестицій, але водночас вимагає масштабних

реформ і гармонізації зі стандартами ЄС, що створює як перспективи, так і виклики [23].

Враховуючи ці фактори, Україна стикається з унікальним поєднанням викликів, що вимагають комплексних стратегій для забезпечення сталого розвитку в умовах глобальної нестабільності.

Висновки до розділу 1

У процесі дослідження поняття, структури, механізмів функціонування міжнародного фінансового ринку, а також аналізу впливу сучасних трендів і викликів на економіку країн, що розвиваються, можна зробити такі основні висновки:

Міжнародний фінансовий ринок є складною, багатокомпонентною системою, що об'єднує різноманітні сегменти — валютний, кредитний, фондовий, ринок деривативів та золота. Він характеризується глобальністю, мультивалютністю, високим рівнем ліквідності та різноманіттям фінансових інструментів, що забезпечують ефективне перерозподілення капіталу на світовому рівні.

Функціонування міжнародного фінансового ринку забезпечується широким колом учасників – від центральних банків та міжнародних фінансових організацій до комерційних банків, інвестиційних фондів і небанківських фінансових установ. Центральну роль відіграють регуляторні механізми та міжнародні стандарти (зокрема, EMIR, Basel IV), які спрямовані на зміцнення стійкості фінансової системи та мінімізацію ризиків.

У сучасних умовах ринок зазнає впливу нових глобальних трендів — цифровізації, розвитку фінансових технологій, зростання ролі ESG-інвестицій, а також викликів, зумовлених геополітичною нестабільністю, включно з

повномасштабною війною в Україні. Зокрема, війна стала потужним чинником трансформації економіки України: прискорила фінансову діджиталізацію, активізувала співпрацю з міжнародними донорами та кредиторами, але водночас поглибила проблеми заборгованості та інвестиційних ризиків.

Розуміння структури, механізмів та актуальних викликів міжнародного фінансового ринку є критично важливим для країн, що розвиваються, оскільки дозволяє формувати стратегії адаптації та інтеграції в глобальну фінансову систему на більш вигідних умовах. Для України знання цих процесів має особливе значення в контексті повоєнної відбудови та забезпечення фінансової стабільності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз впливу американського фондового ринку на інвестиційний клімат України

Американський фондовий ринок, як один із найвпливовіших у світі, відіграє важливу роль у формуванні глобальних інвестиційних трендів. Його динаміка безпосередньо чи опосередковано впливає на економіки країн з ринками, що розвиваються, зокрема й України. З огляду на відкритість української економіки та залежність від зовнішніх інвесторів, вивчення впливу змін на фондовому ринку США дозволяє краще зрозуміти чинники, які формують інвестиційний клімат у країні.

Ключові індекси – S&P 500, NASDAQ Composite та Dow Jones Industrial Average (DJIA) – слугують основними індикаторами ринкової динаміки, демонструючи поведінку різних секторів економіки, від технологій до промисловості.

Індекс S&P 500 є одним із найважливіших і найширших індикаторів фондового ринку США. Він включає 500 найбільших за ринковою капіталізацією компаній, що котируються на Нью-Йоркській фондовій біржі NYSE та NASDAQ. До складу індексу входять представники різних секторів економіки, зокрема інформаційні технології (наприклад, Apple, Microsoft), фінанси (JPMorgan Chase), охорона здоров'я (Johnson & Johnson), енергетика (ExxonMobil) та споживчі товари (Procter & Gamble). Завдяки такій диверсифікації S&P 500 відображає загальний стан економіки США та вважається орієнтиром для інституційних інвесторів у всьому світі. Індекс

зважений за ринковою капіталізацією, що означає більший вплив компаній із вищою вартістю, таких як Apple чи Amazon. Історично S&P 500 демонструє середньорічну дохідність на рівні 10%, що робить його популярним інструментом для довгострокових інвестицій.

Станом на 2 травня 2025 року значення індексу S&P 500 становить 5,866.67 пунктів, а його середньорічна дохідність за останні 5 років складає 14.97% (рис. 2.1), що свідчить про сильне зростання, попри періоди волатильності, зокрема в 2020 та 2022 роках [24].

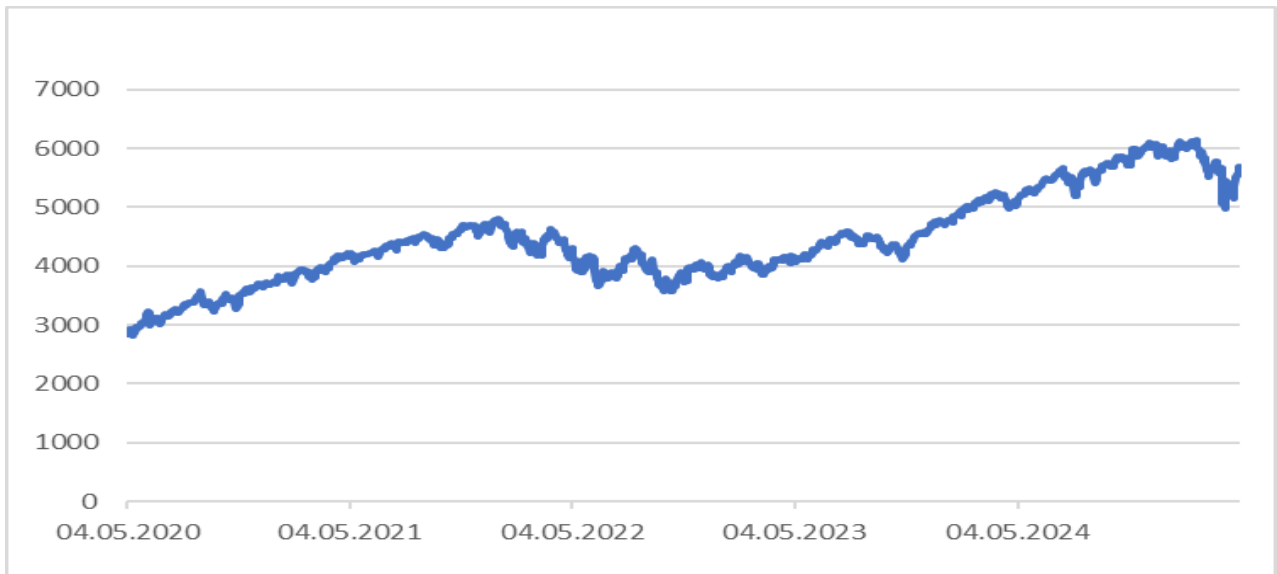

Рис. 2.1 Динаміка індексу S&P 500 (Standard & Poor's 500) за 2020-2025рр.

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [24]

Аналіз історичних даних за період із січня 2020 року до травня 2025 року показує стабільне зростання індексу з короткостроковими корекціями, що узгоджується з макроекономічними подіями, такими як пандемія COVID-19 і підвищення ставок ФРС.

NASDAQ Composite – це один із ключових фондових індексів США, який відображає динаміку цін акцій компаній, що котируються на електронній

біржі NASDAQ. Індекс охоплює понад 3000 компаній, переважно з високотехнологічного та інноваційного секторів. На відміну від більш консервативних індексів, таких як Dow Jones, NASDAQ Composite формує більш точну картину стану саме технологічної складової американської економіки.

Серед найвпливовіших компаній, що входять до складу індексу, — гіганти сучасного IT-світу: Apple, Microsoft, Amazon, Alphabet (Google), Meta (Facebook). Ці корпорації мають величезну капіталізацію та істотно впливають на загальний напрям руху індексу. У зв'язку з цим NASDAQ відзначається високою концентрацією в секторі інформаційних технологій, цифрових сервісів, комунікацій і біотехнологій, що робить його чутливим до змін у сфері технологій, а також до макроекономічних сигналів, таких як зміна процентних ставок Федеральною резервною системою США.

NASDAQ Composite характеризується високою волатильністю: під час періодів оптимізму технологічні акції можуть швидко зростати, але у періоди нестабільності чи очікування зниження прибутковості ці компанії часто демонструють стрімке падіння. Саме тому NASDAQ вважається барометром інвесторських очікувань щодо майбутнього технологічного розвитку та інноваційної активності.

Його динаміка часто сигналізує про загальний настрій на ринку: у фазі економічного зростання він зазвичай випереджає інші індекси, тоді як у періоди криз — швидко реагує на негативні новини. Таким чином, NASDAQ Composite є надзвичайно інформативним індикатором для оцінки ризиків і потенціалу інвестицій, особливо в галузях, орієнтованих на майбутнє.

Аналіз динаміки за період з 2020 по 2025 роки (рис 2.2) показує значне зростання індексу: з приблизно 8,000 пунктів у 2020 році до піку понад 22,000 пунктів у 2024 році, що свідчить про бум технологічного сектору, зокрема

завдяки ІІІ-компаніям, таким як Nvidia [25]. У 2025 році спостерігалася волатильність, з короткостроковим спадом після досягнення максимуму, що узгоджується з глобальними економічними викликами, такими як тарифна політика США.

Рис.2.2. Динаміка індексу NASDAQ (COMP) за 2020-2025 рр.

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [25]

Dow Jones Industrial Average (DJIA), створений у 1896 році, є одним із найстаріших фондових індексів у світі. Він складається з 30 найбільших американських компаній із стабільною репутацією, таких як Boeing, Goldman Sachs, Coca-Cola та Walmart. На відміну від S&P 500 і NASDAQ, DJIA зважений за ціною акцій, а не за ринковою капіталізацією, що робить його менш репрезентативним для широкого ринку. Незважаючи на це, індекс залишається символом загального стану економіки США, відображаючи динаміку так званих «блакитних фішок» – компаній із довгою історією стабільності. DJIA менш волатильний порівняно з NASDAQ, але його обмежена вибірка (лише 30 компаній) знижує його здатність повноцінно представляти сучасну економіку, орієнтовану на технології.

Dow Jones Industrial Average (DJIA), створений у 1896 році, є одним із найстаріших фондових індексів у світі. Він складається з 30 найбільших американських компаній із стабільною репутацією, таких як Boeing, Goldman Sachs, Coca-Cola та Walmart. На відміну від S&P 500 і NASDAQ, DJIA зважений за ціною акцій, а не за ринковою капіталізацією, що робить його менш репрезентативним для широкого ринку. Незважаючи на це, індекс залишається символом загального стану економіки США, відображаючи динаміку так званих «блакитних фішок» – компаній із довгою історією стабільності. DJIA менш волатильний порівняно з NASDAQ, але його обмежена вибірка (лише 30 компаній) знижує його здатність повноцінно представляти сучасну економіку, орієнтовану на технології.

Станом на 2 травня 2025 року значення DJIA становить 41,317.43 пунктів, із середньорічною дохідністю за останні 5 років на рівні 11.74% (рис. 2.3), що відображає стабільне зростання протягом цього періоду [26]. Аналіз графіка з липня 2020 року до травня 2025 року демонструє поступове зростання індексу від приблизно 25,000 пунктів у 2020 році до піку вище 40,000 пунктів у 2024 році, з короткостроковими коливаннями, пов'язаними з пандемією COVID-19 у 2020 році та підвищенням ставок ФРС у 2022 році, а також незначним зниженням у 2025 році, ймовірно через вплив тарифної політики США.

У процесі аналізу основних американських фондових індексів – S&P 500, NASDAQ Composite та Dow Jones Industrial Average – чітко простежуються періоди як стрімкого зростання, так і глибоких спадів, що безпосередньо відображають глобальні економічні тенденції. Індекси демонстрували сталу тенденцію до зростання, що сприяло формуванню сприятливого глобального інвестиційного клімату.

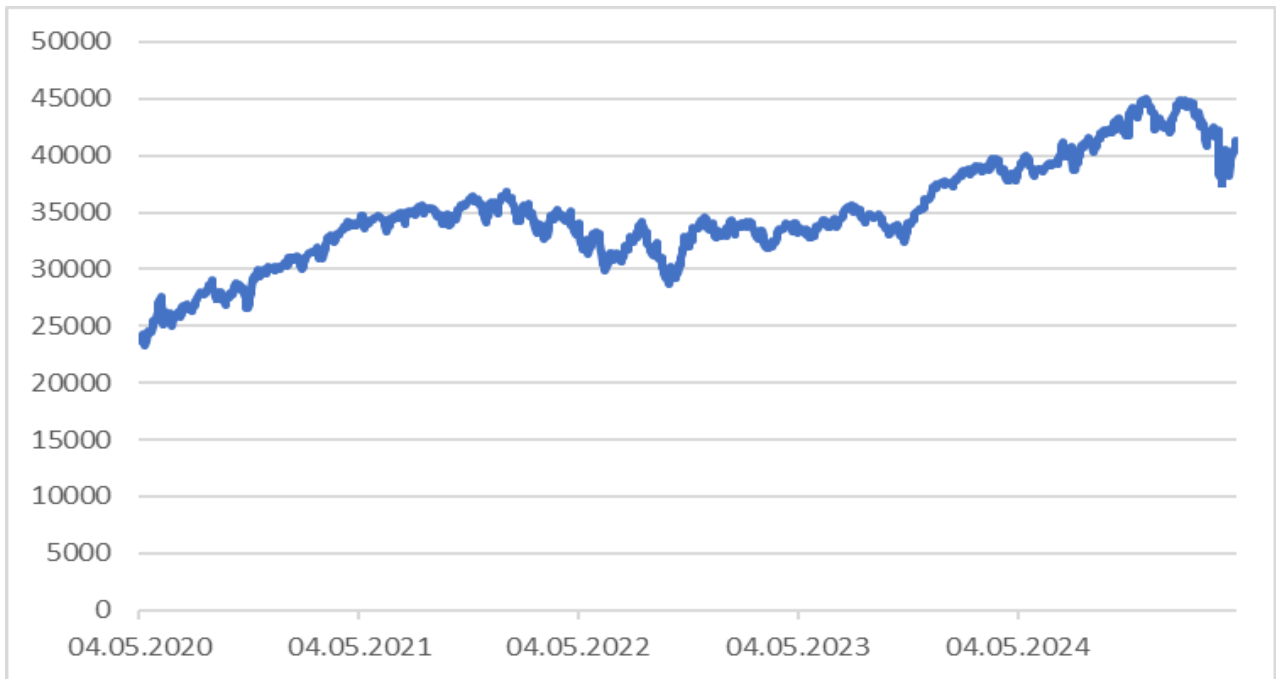

Рис. 2.3. Індекс Dow Jones Industrial за останні п'ять років

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [26]

Різде порушення цієї тенденції сталося навесні 2020 року з початком пандемії COVID-19. Через запровадження локдаунів, скорочення економічної активності та загальну невизначеність інвестори почали активно продавати активи. Це спричинило стрімке падіння індексів: S&P 500 знизився на третину, Dow Jones — майже на 37%, NASDAQ — на 30%. Проте завдяки швидким і масштабним фіскальним та монетарним стимулам, наданим урядом США, ситуація стабілізувалась, і вже в другій половині 2020 року фондові ринки почали швидко відновлюватися.

Наступним періодом великої волатильності став 2022 рік, який ознаменувався початком повномасштабної війни в Україні, глобальною енергетичною кризою та стрімким зростанням інфляції. Федеральна резервна система почала різко підвищувати відсоткові ставки, що спричинило негативну реакцію на ринку. S&P 500 за рік знизився майже на 20%, Dow Jones — на 9%, а NASDAQ, як найбільш чутливий до змін у технологічному секторі, втратив

понад 30%. У цей час інвестори масово шукали безпечні активи, що призвело до відтоку капіталу з ризикових ринків, у тому числі й з України.

У 2023–2024 роках спостерігалось часткове відновлення. Оптимізм інвесторів щодо можливого пом'якшення монетарної політики ФРС сприяв поживленню ринку, зокрема в технологічному секторі. NASDAQ частково компенсував попередні втрати завдяки зростанню інтересу до компаній, що розвивають штучний інтелект та інші інноваційні технології. Проте загальний ринковий настрій залишався нестабільним через продовження війни в Україні, геополітичну напруженість на Близькому Сході та макроекономічну невизначеність. Ці коливання продовжують впливати на інвестиційні потоки, включаючи ті, що спрямовані в українську економіку.

Аналізуючи динаміку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та обсягів торгівлі на Українській біржі (УБ) протягом 2020-2025 років (рис.2.4), можна чітко простежити вплив як глобальних економічних потрясінь, так і внутрішньополітичної ситуації в Україні.

У 2020 році пандемія COVID-19 спричинила значний відтік капіталу з країн, що розвиваються, включно з Україною. Чисті надходження ПІІ скоротилися до мізерних \$ 0,2 млрд, відображаючи глобальну невизначеність та зниження інвестиційної активності. Паралельно, обсяги біржової торгівлі на УБ зазнали суттєвого падіння на 40%, що свідчило про зниження ліквідності та обережність інвесторів на внутрішньому ринку.

2021 рік став періодом відновлення. Послаблення пандемійних обмежень та загальне покращення глобальних економічних настроїв сприяли значному зростанню ПІІ до \$6.5 млрд. Це свідчило про повернення інтересу іноземних інвесторів до української економіки. Водночас, обсяги торгівлі на УБ продемонстрували позитивну динаміку, зросли на 25%, що відобразало поживлення внутрішнього інвестиційного клімату.

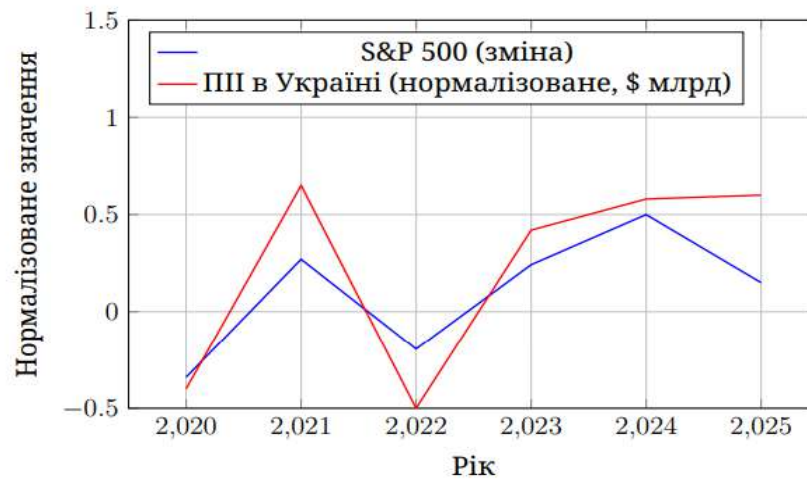

Рис. 2.4 Порівняння динаміки S&P 500 та ПІІ в Україні у 2020–2025рр.

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [27]

Проте, повномасштабне військове вторгнення РФ у 2022 році кардинально змінило ситуацію. Безпрецедентний рівень безпекових ризиків призвів до масового відтоку капіталу, і чисті ПІІ сягнули від'ємного значення – \$0.5 млрд. Інвестори виводили свої кошти, намагаючись мінімізувати втрати. Біржова торгівля обвалилася на 90%, фактично замороживши значну частину ринкових операцій.

У 2023 році, попри триваючу війну, спостерігалися перші ознаки часткової адаптації економіки. Надходження ПІІ хоч і залишалися значно нижчими за довоєнний рівень, але все ж склали \$4.2 млрд. Це може свідчити про певну стійкість окремих секторів економіки та зацікавленість інвесторів у довгостроковому потенціалі України, незважаючи на високі ризики. Водночас, обсяги біржової торгівлі почали повільно відновлюватися, хоча і залишалися на 70% нижчими за довоєнний рівень.

2024 рік продемонстрував подальше зміцнення позитивної тенденції. ПІІ зросли до \$5.8 млрд, наближаючись до довоєнних показників. Зростання на 50%

обсягів торгівлі на УБ порівняно з попереднім роком підтверджувало поступове відновлення довіри інвесторів та активізацію внутрішнього ринку.

Прогнози на 2025 рік передбачають подальше зростання ПІІ до \$6 млрд та збільшення обсягів торгівлі на УБ на 20% порівняно з 2024 роком. Ці очікування вказують на потенційне подальше відновлення української економіки за умови відсутності значних негативних потрясінь.

Зв'язок між динамікою ПІІ в Україні та індексом S&P 500 відображає вплив глобальних фінансових ринків на інвестиційні рішення щодо країн, що розвиваються. Падіння S&P 500 у 2020 році дійсно корелювало зі зниженням ПІІ в Україні, оскільки глобальна невизначеність змушувала інвесторів ставати більш обережними та уникати ризикових активів. Відновлення американського ринку у 2021 році створило більш сприятливе середовище для інвестицій в Україну. Проте, у 2022 році внутрішній фактор – війна – став домінуючим, нівелювавши потенційний позитивний вплив стабілізації на світових ринках. Спад на ринку США лише посилив відтік капіталу з України. У 2023-2024 роках зростання S&P 500, ймовірно, сприяло частковому відновленню ПІІ, проте стримуючий вплив війни залишався значним. Волатильність S&P 500 у 2025 році може відображати загальну обережність інвесторів щодо ринків, що розвиваються, включно з Україною, де військові ризики залишаються високими [27].

Таким чином, динаміка ПІІ та біржової торгівлі в Україні є складним відображенням взаємодії глобальних економічних тенденцій та внутрішніх шоків, де війна стала визначальним фактором, що суттєво спотворив загальні закономірності. Поступове відновлення у 2023-2025 роках свідчить про певну адаптивність української економіки, проте її подальший розвиток значною мірою залежатиме від геополітичної ситуації та успіхів у реформах.

2.2. Характеристика впливу європейських фінансових інститутів на сучасний стан української економіки

У контексті поглиблення інтеграційних процесів між Україною та Європейським Союзом особливу роль відіграють фінансові інститути Європи, які надають підтримку як у формі прямих інвестицій, так і через цільові кредитні програми. Їхня діяльність не лише забезпечує тимчасову стабільність в умовах економічної турбулентності, але й створює підґрунтя для структурних реформ, підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Розглядаючи основні Європейські фінансові організації можна виділити три наступні:

Перша – Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Заснований у 1991 році, є міжнародною фінансовою установою, що підтримує економічний розвиток і ринкові реформи в країнах Центральної та Східної Європи, Центральної Азії та інших регіонах. В Україні ЄБРР є одним із найбільших інституційних інвесторів, сприяючи розвитку приватного сектору, інфраструктури та енергетичної безпеки. Банк фінансує проекти, які відповідають його стратегічним пріоритетам, таким як зелена економіка, цифрова трансформація та інклюзивність.

В Україні ЄБРР інвестує в широкий спектр секторів, включаючи транспорт, енергетику, фінансовий сектор і муніципальну інфраструктуру. Станом на 2014 рік портфель банку в Україні складався з 337 проектів на суму 8,7 млрд євро, з яких 50% припадало на транспортну інфраструктуру, 39% – на енергетичний сектор, а 8% – на фінансові установи. З початком війни у 2022 році ЄБРР посилив підтримку, виділивши додаткові кошти на екстрене фінансування, зокрема для підтримки енергетичної безпеки та відновлення

критичної інфраструктури. Банк також співпрацює з українськими банками для надання кредитів малому та середньому бізнесу.

Співпраця з ЄБРР має стратегічне значення для України, оскільки сприяє економічній стабільності, модернізації інфраструктури та інтеграції до європейського економічного простору. У 2022 році банк затвердив пакет допомоги для України, спрямований на підтримку економіки в умовах війни.[28]

У Мінфіні зазначають, що на стадії реалізації знаходиться 12 спільних з ЄБРР проєктів загальним обсягом позик €2,56 мільярда. Станом на грудень 2023 року використані кошти Банку за цими проєктами складають €1,61 мільярда (62,8% загальної суми позик) [29].

Друга важлива організація це Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). В Україні ЄІБ відіграє важливу роль, фінансуючи ініціативи, що сприяють модернізації інфраструктури, енергоефективності та підтримці малого й середнього бізнесу. Діяльність банку в Україні узгоджується з політикою ЄС, зокрема в рамках Угоди про асоціацію, і спрямована на підтримку реформ та економічної стабільності.

ЄІБ активно фінансує проєкти в Україні, зосереджуючись на розвитку транспортної інфраструктури, енергетичного сектору та муніципальних послуг. Зокрема, банк підтримує модернізацію доріг, залізниць, а також ініціативи з енергоефективності в житлових і громадських будівлях. У 2022 році ЄІБ виділив 1,59 млрд євро для України, з яких 1 млрд євро було надано негайно для покриття критичних потреб, таких як відновлення інфраструктури та підтримка економіки в умовах війни. Крім того, ЄІБ співпрацює з українськими фінансовими установами для надання пільгових кредитів малому та середньому бізнесу, сприяючи його розвитку та стійкості. Підтримка ЄІБ у 2022 році стала особливо важливою для подолання наслідків війни та забезпечення функціонування критичної інфраструктури [30].

Третьою організацією, що надає фінансову підтримку та інвестує гроші в Україну є сам Європейський Союз та його фінансові інструменти та міжнародні програми. Основною метою цієї підтримки є сприяння економічним реформам, стабілізації макроекономічної ситуації та інтеграції України до європейського економічного простору. ЄС використовує гранти, кредити та макрофінансову допомогу (Macro-Financial Assistance, MFA), щоб підтримувати державний бюджет, фінансувати інфраструктурні проекти та сприяти розвитку малого й середнього бізнесу. З 2014 року загальний обсяг макрофінансової допомоги Україні від ЄС склав 3,8 млрд євро, що є найбільшою сумою, наданою будь-якій країні-партнеру.

Програма Macro-Financial Assistance (MFA) відіграє центральну роль у фінансовій підтримці України, допомагаючи стабілізувати економіку та покривати бюджетні потреби. У 2020 році, в рамках екстреного пакету MFA обсягом 3 млрд євро для десяти країн-партнерів, Україна отримала 600 млн євро 9 грудня для подолання економічних і соціальних наслідків пандемії COVID-19. Цей транш, наданий після підписання Меморандуму про розуміння та відновлення співпраці з МВФ, не залежав від виконання конкретних умов, але другий транш вимагатиме виконання восьми заходів, включаючи реформи в управлінні державними фінансами, бізнес-кліматі та державних підприємствах. Крім того, у 2022–2023 роках ЄС виділив 18 млрд євро через MFA, а програма Ukraine Facility (2024–2027) передбачає 50 млрд євро, з яких 38,3 млрд євро – на бюджетну підтримку.[31] Ця програма підтримує реформи в державному управлінні, боротьбі з корупцією та гармонізації законодавства з нормами ЄС, а також фінансує інвестиційні проекти через ЄБРР і ЄІБ.

Окрім MFA та Ukraine Facility, ЄС надає технічну й гуманітарну допомогу, а також підтримує реформи через програми, як-от EU4PFM, спрямовані на вдосконалення податкової та митної систем. Загалом з початку

війни у 2022 році ЄС мобілізував 47,3 млрд євро, включаючи військову та гуманітарну допомогу.

У 2021–2022 роках обсяги фінансування з боку ЄБРР і ЄІБ були порівняно стабільними (рис.2.5), тоді як підтримка з боку ЄС залишалася помірною. Однак починаючи з 2023 року відбувається різке зростання фінансової допомоги саме через програми Європейського Союзу – обсяг фінансування перевищує 17 млрд євро щорічно, що свідчить про пріоритетність підтримки України на тлі повномасштабної війни та зростання потреб у макрофінансовій стабілізації. У той же час внески ЄБРР залишаються стабільними, тоді як фінансування з боку ЄІБ суттєво скоротилося після 2022 року. Це вказує на зміну структури допомоги з переорієнтацією на прямі бюджетні інструменти від ЄС.

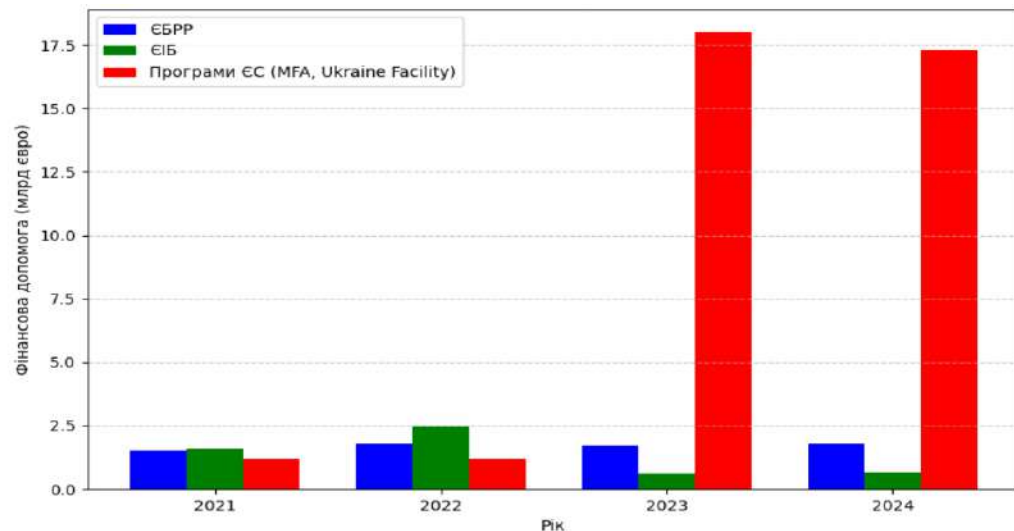

Рис. 2.5. Фінансова допомога Україні 2021-2024 роки

Примітка. Розроблено автором з використанням джерел [31]

Можна зробити висновок, що за останні роки ЄС взяв на себе провідну роль у підтримці макрофінансової стабільності України під час війни.

Основними напрямками фінансової підтримки, окрім підтримки економіки під час війни, є:

— *Інфраструктурні проекти:*

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) фінансує масштабні інфраструктурні проекти в галузі транспорту, логістики, водопостачання, муніципального розвитку, зокрема через ініціативу "Швидке відновлення України".

— *Підтримка енергетичної незалежності:*

ЄБРР та ЄІБ активно інвестують у модернізацію енергетичного сектору України, включно з відновлюваними джерелами енергії, підвищенням енергоефективності та підтримкою державних енергокомпаній.

— *Розвиток малого і середнього бізнесу:*

ЄБРР активно підтримує МСБ через програми мікрофінансування, гарантії для банків, а також консалтингову допомогу для підприємств.

Розподіл фінансування за секторами у 2024 р. (рис. 2.6) демонструє пріоритетність макрофінансової стабілізації, на яку спрямовано приблизно 65% усієї допомоги з боку європейських фінансових інституцій. Це включає прямі бюджетні вливання, зокрема через програму Ukraine Facility від ЄС. Близько 15% коштів спрямовано на енергетичний сектор, що відповідає потребам у відновленні критичної інфраструктури після обстрілів. Ще 10% припадає на інфраструктурні проекти, такі як транспорт, логістика та міські мережі. Підтримка малого і середнього бізнесу становить близько 5%, що свідчить про збереження фокусу на економічній активності на місцевому рівні навіть в умовах війни.

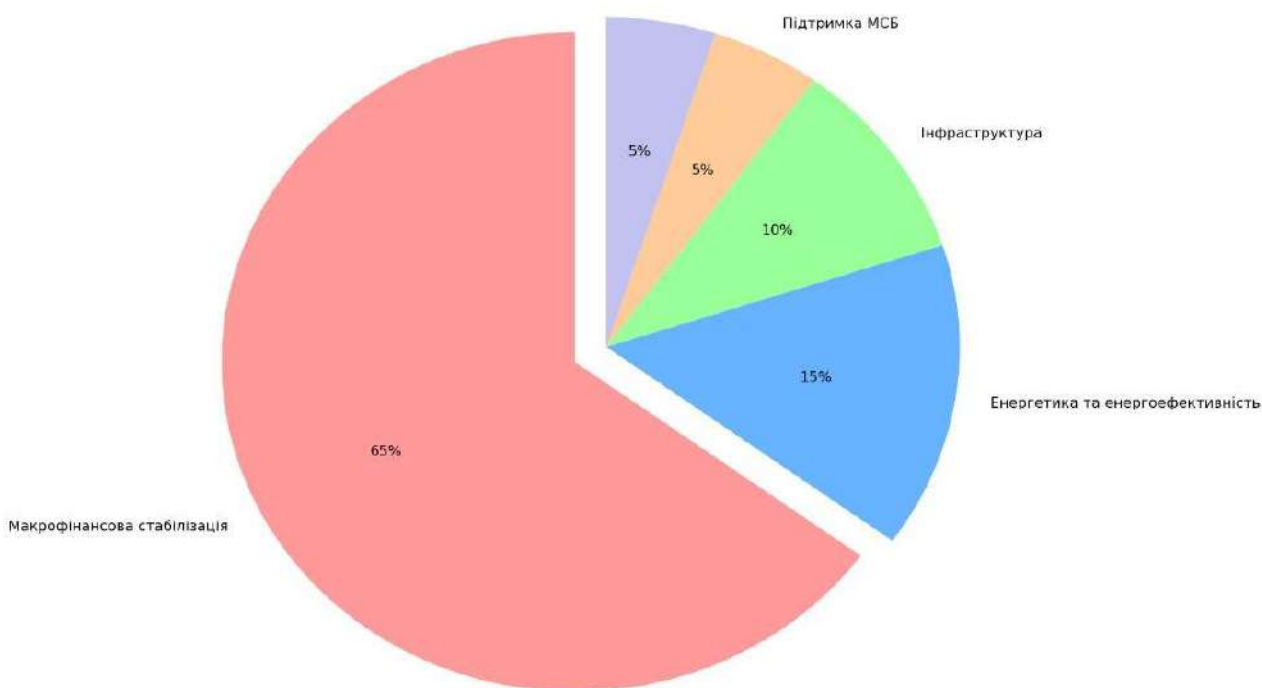

Рис. 2.6. Розподіл фінансування за секторами 2024р.

Примітка. Розроблено автором з використанням джерел [31]

Макроекономічне значення фінансової допомоги підкреслює його частка у ВВП та державному бюджеті України (рис. 2.7). Графік ілюструє зростання частки фінансування з боку європейських фінансових інституцій у валовому внутрішньому продукті (ВВП) та державному бюджеті України протягом 2021–2024 років. У 2021 році ці показники були відносно помірними — 3% у ВВП та 9% у держбюджеті. Вже у 2022 році, на тлі повномасштабної війни, зовнішня підтримка суттєво зросла, а у 2023 році досягла піку: фінансова допомога склала майже 16% ВВП і майже третину всього державного бюджету. У 2024 році спостерігається незначне зниження частки, що пов'язано із очікуваним частковим відновленням економічної активності та збільшенням внутрішніх бюджетних надходжень, однак рівень зовнішнього фінансування залишається критично важливим.

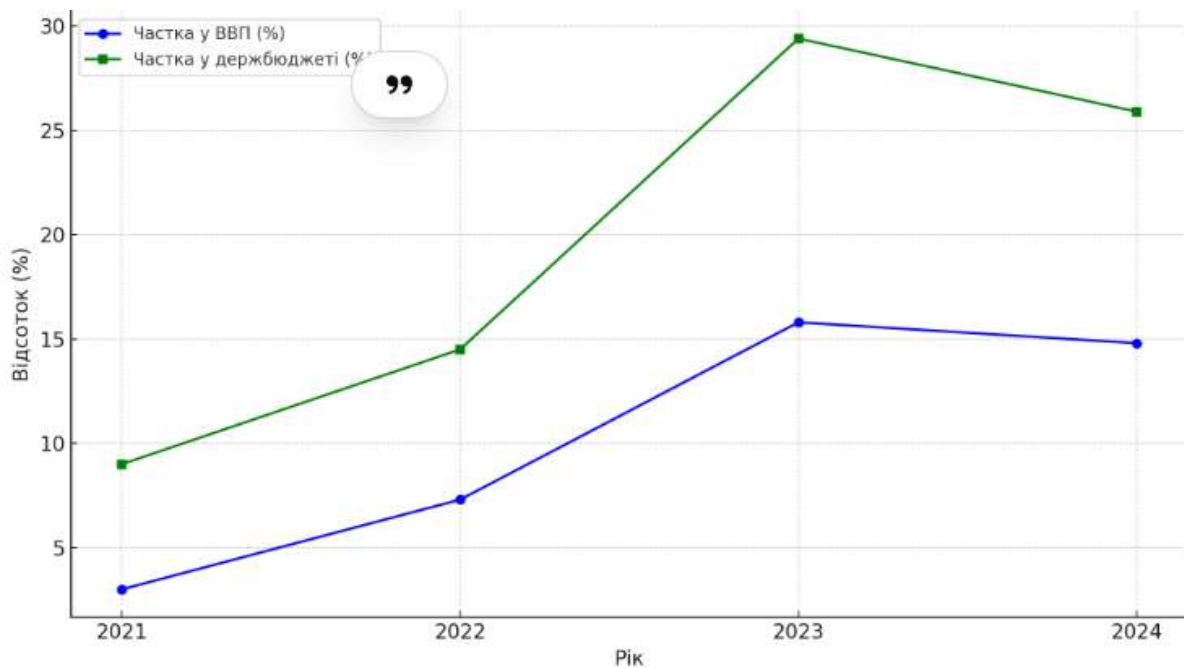

Рис. 2.7 Частка фінансування у ВВП та державному бюджеті України

Примітка. Розроблено автором з використанням джерел [31]

Європейська фінансова допомога стала ключовим джерелом підтримки української економіки у воєнний період. Зростання її частки у ВВП і державному бюджеті свідчить про високий рівень залежності країни від міжнародної підтримки та про стратегічну роль європейських партнерів у забезпеченні економічної стійкості України.

Висока частка фінансування у бюджеті, особливо у 2023 році, вказує на структурну залежність від європейської допомоги, що становить потенційний ризик у разі зменшення обсягів у майбутньому. Водночас стабілізація часток у 2024 році може свідчити про перші кроки до зниження цієї залежності, хоча для підтвердження цієї тенденції потрібен додатковий аналіз власних доходів України та внеску інших донорів.

За допомогою фінансування ЄС реалізується велика кількість проєктів. Для кращого розуміння масштабів та напрямів інвестиційної діяльності європейських фінансових інституцій доцільно розглянути конкретні приклади

реалізованих або активних проєктів в Україні (табл. 2.1), транспортний та підприємницький сектори.

Таблиця 2.1

Ключові інвестиційні проєкти в Україні за підтримки європейських фінансових інституцій

Назва проєкту	Фінансові інституції	Обсяг фінансування	Сектор / Мета
Модернізація енергомереж (НЕК «Укренерго»)	ЄБРР (€300 млн), ЄІБ (€370 млн)	€670 млн	Відновлення та посилення стійкості енергосистеми, інтеграція в європейську ENTSO-E [32]
«Міський транспорт України II»	ЄІБ (€450 млн)	€450 млн	Закупівля електротранспорту (тролейбуси, трамваї, автобуси) для 18 українських міст [33]
«Підтримка малого бізнесу – ЄС4Business»	ЄБРР, ЄС	€70 млн	Кредити, гранти та консультації для малого та середнього бізнесу в Україні [34]

Примітка. Розроблено автором з використанням джерел [32; 33; 34]

Представлені проєкти ілюструють багатовекторність фінансової підтримки — від стратегічної модернізації критичної інфраструктури до стимулювання економічної активності малого та середнього бізнесу. Важливо підкреслити, що така допомога має не лише фінансовий, а й трансформаційний характер: вона сприяє адаптації української економіки до стандартів ЄС, посиленню енергонезалежності та підвищенню конкурентоспроможності підприємств. Крім того, реалізація цих проєктів закладає основу для сталого післявоєнного відновлення та довгострокового розвитку України.

Таким чином, злагоджена європейська підтримка створила потужну фінансову «подушку безпеки», яка значною мірою пом'якшила економічний

шок від війни, захистила бюджет і курс гривні та заклала основу для відновлення і подальшої структурної трансформації економіки.

2.3 Оцінка потенціалу та ризиків економічного співробітництва України з Азією

У сучасних умовах глобальної економічної трансформації та перегляду традиційних партнерств питання розширення зовнішньоекономічного співробітництва України з країнами Азії набуває стратегічного значення. Азійський регіон демонструє стійке економічне зростання, інвестиційну активність і є джерелом значного попиту на різні види продукції, що відкриває нові можливості для українського експорту та інвестиційної взаємодії.

Азійський регіон є одним із ключових торговельних партнерів України, на який припадає значна частка зовнішньої торгівлі, зокрема близько 40% експорту за останні роки. Основними статтями українського експорту до Азії залишаються сільськогосподарська продукція (зернові, олія), метали та руди, тоді як імпорт з Азії включає машини, обладнання, продукцію хімічної промисловості та енергоносії. Нижче наведено оцінку обсягів торгівлі за період 2019–2024 та топ-5 країн Азійського регіону за обсягом торгівлі з Україною, базуючись на доступних даних.

Загальні тенденції торгівлі з Азійським регіоном:

— експорт: За останні 5 років експорт України до країн Азії залишався стабільно високим, хоча зазнав коливань через геополітичні фактори, зокрема повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році. У 2019 році експорт товарів і послуг до Азії становив значну частку від загального експорту (близько 40%), з ключовими ринками в Китаї, Індії та Туреччині. У 2022–2023 роках експорт

скоротився через логістичні проблеми (блокада портів), але частково відновився у 2023–2024 роках завдяки створенню Українського морського коридору;

— імпорт: Імпорт з Азії зростав, особливо у 2021–2023 роках, через збільшення закупівель машин, обладнання, хімічної продукції та енергоносіїв. У 2023 році імпорт зріс порівняно з 2022 роком, хоча темпи зростання сповільнилися через економічні обмеження;

— торговельне сальдо: Україна традиційно має дефіцит у торгівлі з Азійським регіоном, оскільки імпорт перевищує експорт, особливо з Китаєм [35].

Експорт України до Азії має чітко виражену аграрну орієнтацію: агропродовольча продукція становить половину всього експорту. Це свідчить про високий попит на українські зернові, олії та інші продукти харчування в країнах Азії, а також про залежність експорту від аграрного сектору. Помітну частку займають метали та мінеральні продукти, що свідчить про наявність ресурсної складової у торговельній структурі (рис. 2.8).

У структурі імпорту з Азії домінують машини та обладнання (30%), а також паливно-енергетичні товари (22%). Це вказує на високий рівень технологічної залежності України від азійських постачальників, насамперед з Китаю, Південної Кореї, Японії. Водночас, присутність хімічної продукції, продовольчих товарів та широкої категорії «інших» товарів свідчить про значну диверсифікацію імпорту.

Загалом, структура торгівлі демонструє асиметричний характер співпраці: Україна переважно експортує сировину та аграрну продукцію, а імпортує технологічно складні товари.

Рис. 2.8 Структура експорту та імпорту України з Азією (2023)

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [36]

Це вказує на потребу в посиленні переробної промисловості та розвитку високотехнологічного експорту, аби забезпечити більш збалансовану й вигідну для України модель економічного співробітництва з країнами Азії [37].

Попит на українські товари в Азії зростає переважно в аграрному, мінеральному та металургійному секторах. Наприклад, Індія стабільно закуповує українську соняшкову олію, Туреччина — зерно та метали, Китай — руду, зернові й частково промислову продукцію. Водночас країни Азії прагнуть диверсифікувати постачання, що створює вікно можливостей для України на тлі геополітичних зрушень.

Україна також має шанс запропонувати себе як транзитний хаб для азійських товарів до Європи, особливо в умовах переорієнтації ланцюгів постачання після 2022 року.

До основних азійських країн, з якими Україна підтримує активну зовнішньоторговельну діяльність, належать Китай, Туреччина, Індія, Індонезія та Південна Корея(табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Торговельно-економічні показники України з основними партнерами в Азії

Країна	Основні статті експорту	Експорт, млрд \$	Основні статті імпорту	Імпорт, млрд \$	Торговельне сальдо
Китай	Зернові, метали, руди	3,5 (2023)	Машини, хімія, електроніка	12 (2023)	Негативне (-3...5 млрд)
Туреччина	Зернові, метали	3,0 (2023)	Машини, текстиль, агропродукція	2-3 (2023)	Збалансоване / невеликий дефіцит
Індія	Олія, зернові	2-3 (2020-21)	Хімічна продукція, текстиль	1-1,5	Позитивне (+1...2 млрд)
Індонезія	Зернові, олія	0,5-1	Пальмова олія, текстиль	0,3-0,5	Позитивне (+0,2-0,5 млрд)
Південна Корея	Зернові, метали, руди	~0,5	Машини, електроніка, обладнання	0,5-1	Негативне (-0,2...0,5 млрд)

Примітка. Розроблено автором з використанням джерел [38, 39, 40]

Китай є беззаперечним лідером серед азійських торговельних партнерів України, але водночас найбільшим джерелом торговельного дефіциту через значну перевагу імпорту над експортом [38]. Індія та Індонезія виступають як сприятливі ринки для аграрного експорту, забезпечуючи позитивне торговельне сальдо, що є перспективним напрямом для подальшого розвитку [39]. Туреччина демонструє відносно збалансовану торговельну взаємодію, з активним товарообігом в обох напрямках [40]. У випадку з Південною Кореєю простежується незначне, але стабільне негативне сальдо, з переважанням імпорту високотехнологічної продукції. Ці дані дозволяють зробити висновок про потребу в посиленні позицій українських товарів з доданою вартістю на ринках Азії, диверсифікації товарної структури експорту, а також розвитку торгівлі з країнами, які забезпечують позитивний торговельний баланс.

Країни Азії демонструють динамічне економічне зростання та формують дедалі потужніший попит на товари й ресурси, що відкриває перспективи для

посилення співпраці з Україною. Зважаючи на стратегічне розташування, сировинний потенціал і експортно-орієнтовану економіку, Україна має змогу інтегруватися в економічні процеси Азії на вигідних умовах. У цьому підпункті буде здійснено порівняльний аналіз економічного розвитку основних країн регіону, визначено їхню потребу в зовнішніх ресурсах, а також окреслено потенціал для залучення інвестицій в українську економіку.

За обсягами валового внутрішнього продукту (ВВП), Китай є лідером серед азійських країн: його ВВП у 2023 році сягнув понад 17 трлн дол. США. Індія — друга за масштабом економіка в регіоні — демонструє одні з найвищих темпів зростання (понад 6% у 2023 році). Південна Корея та Туреччина, хоча й мають менші обсяги ВВП, відзначаються високим рівнем розвитку промисловості, інновацій і зовнішньоекономічної активності. Ці країни не лише накопичують економічну потужність, а й демонструють зростаючий попит на продукцію, яка традиційно є сильними експортними позиціями України: аграрна продукція, метали, добрива, технологічні рішення. Індія та Китай, зокрема, залишаються одними з найбільших у світі імпортерів зернових та олійних культур.

Азійські інвестори проявляють помірний, але сталий інтерес до України. Найактивнішими є Туреччина, Китай та Південна Корея. Турецькі компанії реалізують інфраструктурні проекти (дороги, будівництво), китайські — зацікавлені у портах, логістиці, енергетиці. Попри війну, в окремих секторах зберігається інтерес до входження на ринок — особливо у сфері агробізнесу, ВДЕ (відновлюваної енергетики), логістики та ІТ.

Перспективи інвестицій з Азії можуть бути суттєво розширені за умови реформування правової системи, забезпечення гарантій інвесторам та стабільності регуляторного середовища. Попри складні безпекові умови, спричинені війною, деякі країни Азійського регіону продовжують або планують

інвестувати в Україну, орієнтуючись на її стратегічне географічне розташування, значний аграрний потенціал, кваліфіковану робочу силу та можливості для виходу на європейський ринок. Азійські інвестори бачать в Україні перспективу для довгострокового розвитку, незважаючи на поточні виклики. Ключовими галузями, де зафіксовано або очікується інвестиційна активність з боку країн Азії, є агропромисловий комплекс, інфраструктура та будівництво, енергетика (зокрема відновлювальна), логістика та порти, а також інформаційні технології та стартапи.

У агропромисловому комплексі (АПК) Україна залишається привабливою для азійських інвесторів завдяки своїм родючим землям і позиції одного з провідних експортерів зернових у світі. Китайські компанії, зокрема, демонструють стабільний інтерес до українського АПК, інвестуючи в інфраструктуру для зберігання та експорту сільськогосподарської продукції. Наприклад, китайська державна корпорація COFCO Agri Ukraine, що входить до структури найбільшого продовольчого трейдера Китаю COFCO Group, активно працює в Україні з 2014 року. Компанія володіє елеваторами та терміналами для зберігання зернових, а також інвестувала в модернізацію логістичних потужностей у портах, таких як Миколаївський порт. У 2020 році COFCO Agri Ukraine експортувала значні обсяги українського зерна до Китаю, що сприяло зміцненню позицій України як ключового постачальника агропродукції. За даними Української зернової асоціації, COFCO є одним із лідерів за обсягами експорту зернових з України до Азії. Інший приклад – інвестиції з Саудівської Аравії. У 2015 році саудівська компанія Salic (Saudi Agricultural and Livestock Investment Company) придбала активи збанкрутілого українського агрохолдингу Mriya Agro Holding, який мав значні земельні активи на заході України. Salic інвестувала в реструктуризацію компанії, створивши на її базі Continental Farmers Group, що спеціалізується на вирощуванні зернових, картоплі та

олійних культур. У 2021 році Continental Farmers Group обробляла близько 195,000 га землі та інвестувала в сучасні технології для підвищення врожайності. Ця інвестиція стала прикладом успішного входження азійського капіталу в український АПК, що забезпечує не лише продовольчу безпеку Саудівської Аравії, але й вихід на європейські ринки [41].

У сфері інфраструктури та будівництва турецькі компанії відіграють провідну роль, беручи участь у реалізації великих інфраструктурних проєктів в Україні. Турецька Onur Group, одна з найбільших будівельних компаній у регіоні, активно працює в Україні з початку 2000-х років і є ключовим підрядником у дорожньому будівництві. Компанія реалізувала численні проєкти з будівництва та реконструкції автошляхів, мостів і транспортних розв'язок, зокрема на трасах Київ–Одеса, Львів–Краківець та в інших регіонах. Наприклад, у 2020–2021 роках Onur Group брала участь у програмі “Велике будівництво”, ініційованій урядом України, виконуючи контракти на суму понад \$500 млн. За даними Міністерства інфраструктури України, Onur Group інвестувала в сучасне обладнання та технології, що дозволило пришвидшити реалізацію проєктів і підвищити якість дорожнього покриття. Турецькі компанії також залучаються до відновлення інфраструктури, пошкодженої внаслідок війни, що підтверджує їхню довгострокову зацікавленість в українському ринку [42].

У галузі енергетики, зокрема відновлюваної (ВДЕ), Україна приваблює інвесторів з Китаю, Південної Кореї та Японії завдяки своєму потенціалу для розвитку сонячної та вітрової генерації. Південнокорейська державна компанія Korea Hydro & Nuclear Power (KHNP) у 2021 році підписала меморандум про співпрацю з НАЕК “Енергоатом” для вивчення можливостей будівництва нових атомних енергоблоків в Україні. Меморандум передбачав потенційні інвестиції в модернізацію енергетичної інфраструктури та використання корейських технологій для підвищення безпеки атомних станцій. Хоча війна призупинила

реалізацію цього проєкту, КНР продовжує розглядати Україну як перспективний ринок після стабілізації ситуації. Крім того, китайські компанії, такі як CNBM (China National Building Material), до 2022 року інвестували в будівництво сонячних електростанцій у південних регіонах України. Наприклад, у 2019 році CNBM завершила проєкт сонячної електростанції потужністю 200 МВт у Миколаївській області, що стало одним із найбільших об'єктів ВДЕ в Україні на той час. Ці інвестиції сприяли диверсифікації енергетичного сектору України та зменшенню залежності від викопного палива [43].

У сфері логістики та портів азійські інвестори, зокрема з Китаю, до 2022 року активно розвивали інфраструктуру українських морських портів, що є ключовими для експорту зернових і металів. Китайська компанія China Harbour Engineering Company (CHEC) у 2017–2019 роках виконувала роботи з днопоглиблення в порту Южний (Одеська область), що дозволило збільшити пропускну здатність порту для великих суден. Загальна сума контракту склала близько \$40 млн, а проєкт фінансувався частково за рахунок китайських кредитів. За даними Адміністрації морських портів України, ці роботи підвищили конкурентоспроможність порту Южний на глобальному ринку, забезпечивши можливість обробки суден типу Panamax. Хоча війна тимчасово призупинила нові інвестиції в портову інфраструктуру, відновлення Чорноморського коридору у 2023 році повернуло увагу азійських компаній до цього сектору [44].

Інформаційні технології та стартапи також приваблюють інвесторів з Азії, зокрема з Сінгапуру, Південної Кореї та Японії, завдяки високому рівню кваліфікації українських ІТ-фахівців. Японські венчурні фонди, зокрема через програму JICA (Japan International Cooperation Agency), надають гранти та інвестиції українським стартапам, що працюють у сфері fintech, агротеху та штучного інтелекту [45]. Зокрема, у 2020 році український стартап Grammarly,

який має офіси в Україні, отримав підтримку від японських інвесторів через міжнародні венчурні фонди, що співпрацюють із JICA. Крім того, сінгапурські фонди, такі як Vertex Ventures, у 2021 році інвестували в українську платформу Restream, що спеціалізується на потоковому мовленні. Ці інвестиції підтверджують зростаючий інтерес азійських країн до українського ІТ-сектору, який залишається стійким навіть під час війни.

Не дивлячись на те, що деякі проєкти, зокрема в енергетиці та логістиці, були призупинені через війну, але вони все ще є перспективними для розвитку, після стабілізації ситуації.

В умовах повномасштабної війни та глобальної нестабільності, зовнішньоекономічна діяльність України, зокрема співпраця з країнами Азії, супроводжується низкою системних ризиків [46]. Ці ризики поділяються на три основні категорії — політичні, економічні та логістичні — кожна з яких суттєво впливає на можливість залучення інвестицій, стабільність експорту та реалізацію довгострокових спільних проєктів (табл. 2.3).

Політичні ризики залишаються найбільш критичними, оскільки впливають як на інвестиційну активність, так і на імідж України як торговельного партнера. Економічні виклики ускладнюють планування та знижують довіру з боку азійських інвесторів, тоді як логістичні проблеми зменшують конкурентоспроможність українських товарів.

Для подолання цих перешкод Україна має сфокусуватись на поглибленні торговельно-економічної співпраці з ключовими азійськими країнами, залученні інвестицій в інфраструктуру, запровадженні воєнного страхування для вантажів та активізації діалогу щодо вільної торгівлі.

Азійський напрям є стратегічно важливим для зовнішньоекономічної політики України, особливо в умовах зміни глобального геополітичного ландшафту та необхідності диверсифікації торговельних зв'язків.

Таблиця 2.3

Ключові ризики у співпраці з країнами Азії

Тип ризику	Опис	Приклад	Вплив на відносини з Азією
Політичні ризики	Повномасштабна війна, геополітична напруженість, санкційна політика, внутрішня нестабільність	- Блокада портів у 2022 р. знизилася експорт до Китаю на ~26% - COFCO, KPNP заморозили нові проекти через безпеку - Китайські банки посилюють контроль через санкції	Призупинення нових інвестицій, зниження довіри, балансування деяких країн між Україною та Росією (Індія, Китай)
Економічні ризики	Макроекономічна нестабільність, тарифні бар'єри, залежність від АПК	- ВВП -30%, інфляція 26% (2022) - Індія обмежила імпорту олії - Залежність від цін на зерно впливає на доходи з Туреччини	Зниження рентабельності експорту, ризики для масштабних проєктів, обмеження товарної диверсифікації
Логістичні ризики	Віддаленість від ринків, руйнування інфраструктури, морська блокада	- Вартість доставки до Китаю \$50–70/т - Обстріли портів у 2023–2024 рр. - Перевантаження порту Южний	Високі логістичні витрати, затримки поставок, потреба в інфраструктурних інвестиціях

Примітка. Розроблено автором з використанням джерел [46]

Країни Азії — Китай, Індія, Туреччина — виступають не лише ключовими ринками збуту української агропродукції, металів і сировини, але й потенційними інвесторами в сектори логістики, енергетики, ІТ та інфраструктури.

Для розкриття повного потенціалу співпраці з Азією Україна має посилити дипломатичні відносини, укладати угоди про вільну торгівлю, реформувати митне та інвесткліматичне середовище, а також забезпечити довгострокову безпеку для іноземних партнерів. Саме комплексний підхід дозволить Україні ефективно інтегруватися в економічний простір Азії та зменшити вразливість у глобальній системі торгівлі.

Висновки до розділу 2

Повномасштабна війна, розпочата Росією у 2022 році, спричинила значні економічні потрясіння для України, зокрема через руйнування інфраструктури, скорочення ВВП (на ~30% у 2022 році), зростання інфляції та порушення логістичних ланцюгів. Водночас американські інвестори також проявляють інтерес до України, хоча їхня активність обмежена війною. Європейські фінансові інститути, такі як ЄБРР та ЄІБ, відіграють важливу роль у підтримці України, надаючи фінансову допомогу на відновлення та стабілізацію економіки, хоча доступ до довгострокових інвестицій обмежений через високі ризики.

Інвестиційний клімат України залишається складним через безпекові загрози, корупцію та бюрократію, що стримують приплив іноземного капіталу, зокрема з країн Азії, попри інтерес до аграрного сектору, енергетики та ІТ. Водночас післявоєнний потенціал України виглядає перспективним завдяки стратегічному розташуванню, кваліфікованій робочій силі та можливостям для інтеграції в європейський ринок, що може привабити азійських інвесторів за умови стабілізації ситуації та реформ. Для реалізації цього потенціалу Україні необхідно зосередитися на зменшенні ризиків, посиленні інституційної прозорості та розвитку торговельних угод із країнами Азії, такими як Китай, Індія та Туреччина, що сприятиме економічному відновленню та зміцненню міжнародного співробітництва.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТУВАННЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

3.1. Прогнозування розвитку міжнародного фінансового ринку та його українського сегменту на етапі післявоєнного відновлення економіки України

Прогнозування фінансових ринків є ключовим інструментом стратегічного планування в умовах глобальної нестабільності та трансформації світової економіки. У контексті післявоєнного відновлення України його значення зростає в геометричній прогресії, оскільки воно дозволяє вчасно реагувати на зміни економічного середовища, ефективно залучати ресурси й координувати фінансову політику держави з міжнародними тенденціями.

Серед основних факторів, що визначають динаміку фінансових ринків, слід виокремити глобальну геополітику, макроекономічні показники та обсяги міжнародної фінансової допомоги. Як зазначає Н.Г. Копитець у праці *«Сучасні тенденції глобалізації фінансових ринків»* [47], ринки дедалі більше реагують на міждержавні конфлікти, санкційні режими, зміни політичних альянсів і міграційні потоки. У свою чергу, М. Уракін у дослідженні *«Економічні індикатори України та світу на початок 2025 року»* [48] звертає увагу на контраст між тенденціями в розвинених країнах і тих, що відновлюються після криз, зокрема України.

Для України прогнозування фінансових ринків виступає критичним елементом формування стійкої економічної політики в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Економічні прогнози дозволяють уряду, інвесторам та

бізнесу адаптувати свої дії до майбутніх викликів, забезпечуючи оптимальне використання наявних ресурсів, зменшення ризиків і підвищення довіри до економіки країни на міжнародному рівні.

Таким чином, прогнозування фінансових ринків є не лише аналітичним інструментом, а й стратегічним орієнтиром для економічного розвитку в епоху глобальних викликів і відбудови.

Станом на 2025 рік міжнародний фінансовий ринок характеризується високою волатильністю, спричиненою геополітичною напруженістю, структурними змінами в глобальній економіці та технологічними трансформаціями. Глобалізація фінансових ринків призвела до домінування спекулятивних операцій, які, за оцінками експертів, становлять до 90% усіх транзакцій, що відображає перевагу короткострокових фінансових стратегій над довгостроковим інвестуванням і підвищує ризики фінансових криз.

Геополітична напруга, зокрема торговельні та технологічні конфлікти між США і Китаєм, продовжує впливати на ринки, як-от нещодавнє зниження кредитного рейтингу США агентством Moody's через зростання державного боргу, що спричинило падіння азійських фондових ринків і послаблення долара. Економіки країн G7 демонструють неоднорідну динаміку, тоді як Індія, з прогнозованим зростанням ВВП на 6,6% у 2025 році, вирізняється завдяки сильному приватному споживанню, інвестиціям та державному фінансуванню інфраструктури, що робить її однією з найдинамічніших економік світу [48]. Великі фінансові холдинги, наприклад Baillie Gifford з активами понад £200 мільярдів, адаптуються до нових умов, інвестуючи в технологічні компанії та інноваційні проекти, що сприяє довгостроковому розвитку. Водночас цифрові технології, зокрема алгоритмічна торгівля, штучний інтелект і блокчейн, трансформують ринки, прискорюючи транзакції, знижуючи витрати та

підвищуючи прозорість, але водночас створюють нові виклики, такі як кіберзагрози та ризики втрати контролю над даними [47].

Унаслідок повномасштабної війни фінансовий сектор України зазнав значних змін, але виявив високу стійкість і здатність до адаптації. На сучасному етапі він відіграє важливу роль у підтримці макроекономічної стабільності та підготовці економіки до післявоєнного відновлення. Воєнні дії призвели до зменшення кількості учасників фінансового ринку, зокрема банків, страхових компаній і фондових бірж, однак, як підкреслюють дослідники, сектор оперативно пристосувався до нових реалій завдяки активному впровадженню цифрових рішень і новітніх фінансових інструментів [49]. Зокрема, стрімкий розвиток FinTech-галузі забезпечив доступність фінансових послуг навіть за умов обмеженої інфраструктури, що посилило гнучкість ринку.

За прогнозами Національного банку України, економічні показники демонструють позитивну динаміку: у 2024 році реальний ВВП зріс на 3,3%, а у 2025 році очікується зростання на 3,1% [50]. Інфляція, що у 2024 році досягала 12%, має знизитися до 8,7% у 2025 році, а міжнародні резерви НБУ прогноуються на рівні 58 млрд дол. США до кінця 2025 року, що вказує на зміцнення фінансової стабільності.

Національний банк України відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності валютного ринку, зберігаючи облікову ставку на рівні 15,5%, щоб стримувати інфляцію та підтримувати привабливість гривневих активів [51]. Водночас НБУ поступово послаблює валютні обмеження, зокрема дозволяючи форвардні операції, що сприяє підвищенню довіри до гривні та зниженню спекулятивного тиску.

Незважаючи на виклики, фінансовий ринок України демонструє потенціал для відновлення, що є важливим сигналом для інвесторів як усередині країни, так і за її межами. Завдяки ефективним діям НБУ та адаптивності

фінансових установ створюються міцні основи для економічного зростання у післявоєнний період.

Післявоєнне відновлення фінансового сектору України залежить від поєднання стратегічних рушіїв і значних викликів, які визначають темпи та якість економічного зростання. Одним із ключових факторів є значна міжнародна фінансова підтримка: у 2025 році Україна очікує отримати близько 55 мільярдів доларів США. Зокрема, програма Європейського Союзу "Ukraine Facility" на суму 50 мільярдів євро спрямована на забезпечення макрофінансової стабільності та підтримку структурних. Ці кошти доповнюються цільовими інвестиціями в інфраструктуру та експортно-орієнтовані галузі, такі як енергетика, транспорт і логістика, які є критично важливими для відродження виробничого потенціалу та зміцнення конкурентоспроможності України на світовому ринку. Крім того, Національний банк України активно просуває цифрову трансформацію фінансового сектору, впроваджуючи такі ініціативи, як система віддаленої ідентифікації BankID і розширення фінтех-платформ, що покращує доступ до фінансових послуг і сприяє фінансовій інклюзії населення [52]. Ці ресурси дозволяють не лише стабілізувати економіку, але й створюють передумови для розвитку стратегічно важливих секторів.

Паралельно очікується пожвавлення внутрішнього ринку цінних паперів, що сприятиме залученню як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Розвиток цього сегменту фінансового ринку підтримується ініціативами Національного банку України, спрямованими на підвищення прозорості та доступності фінансових інструментів [50]. Водночас зростання обсягів кредитування малого та середнього бізнесу (МСП) розглядається як один із драйверів економічної активності. Програми підтримки МСП, зокрема через пільгове кредитування та державні гарантії, стимулюють підприємницьку діяльність, сприяють створенню робочих місць і підвищують економічну стійкість регіонів [53].

Інтеграція з Європейським Союзом залишається стратегічним пріоритетом, який відкриває нові можливості для фінансового сектору. Адаптація українського фінансового законодавства до стандартів ЄС, гармонізація регуляторних норм і участь у спільних фінансових ініціативах, таких як програми транскордонного фінансування, сприяють підвищенню довіри міжнародних інвесторів і полегшують доступ до європейських ринків капіталу. Цей процес також передбачає впровадження передових практик у сфері цифрових фінансів і банківського нагляду, що зміцнює конкурентоспроможність українського фінансового сектору.

Перспективи розвитку фінансового ринку України можна оцінити через три сценарії, які враховують різні економічні, політичні та безпекові умови(рис.3.1).

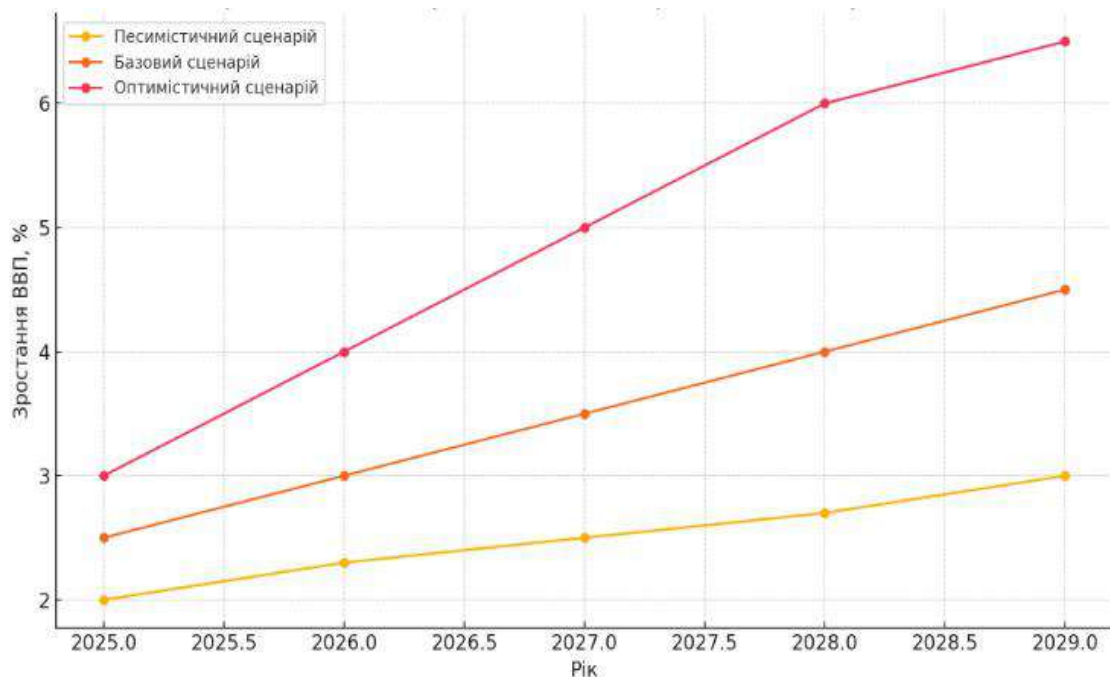

Рис. 3.1 Прогноз темпів зростання ВВП України за сценаріями.

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [50,54,55]

Базовий сценарій передбачає зростання ВВП на рівні 4–5% у 2026 році, що базується на стабільному надходженні міжнародної фінансової допомоги,

збереженні макроекономічної стабільності та поступовому відновленні економічної активності. Цей сценарій припускає, що безпекова ситуація залишатиметься контрольованою, а реформи у фінансовому секторі, зокрема лібералізація валютного ринку та розвиток фінтех-інструментів, продовжуватимуться без значних затримок. Зростання ВВП підтримуватиметься за рахунок інвестицій в інфраструктуру, активізації кредитування МСП і поживлення експорту, особливо в агропромисловому секторі [50].

Песимістичний сценарій враховує можливість затримок у надходженні міжнародного фінансування або погіршення безпекової ситуації, що може обмежити економічне зростання до 2–3% у 2026 році. У такому разі фінансовий сектор зіткнеться з підвищенням інфляційного тиску, скороченням інвестиційної активності та обмеженим доступом до зовнішніх ринків капіталу. Дефіцит бюджетних ресурсів і затримки у відновленні інфраструктури можуть уповільнити розвиток ринку цінних паперів і кредитування, а також послабити довіру інвесторів. Цей сценарій також передбачає зростання валютних ризиків через потенційну девальвацію гривні в умовах нестабільності [54].

Оптимістичний сценарій передбачає прискорену інтеграцію України з ЄС і максимально ефективне використання міжнародної допомоги, що може забезпечити зростання ВВП на рівні 5–6% у 2026 році. У цьому випадку фінансовий сектор отримає значний поштовх завдяки швидкому впровадженню європейських стандартів регулювання, розширенню фінтех-ініціатив і залученню великих іноземних інвесторів. Активізація внутрішнього ринку цінних паперів, зокрема через випуск державних і корпоративних облігацій, сприятиме мобілізації капіталу для відновлення економіки. Додатковим фактором зростання стане поживлення експортних секторів, підкріплене новими торговельними угодами з ЄС і розширенням доступу до європейських фінансових ринків [55].

Таким чином, майбутнє українського фінансового ринку залежить від здатності ефективно поєднувати міжнародну підтримку, внутрішні реформи та стратегії євроінтеграції. Кожен із розглянутих сценаріїв підкреслює важливість стабільності, прозорості та інновацій для забезпечення сталого розвитку сектору в післявоєнний період.

3.2. Напрями активізації та проблеми залучення міжнародних інвестицій на відбудову української економіки після війни

Післявоєнна відбудова України є надзвичайно масштабним завданням, що вимагає значних фінансових ресурсів. За оцінками Світового банку, загальна вартість реконструкції та відновлення країни на наступне десятиліття становить приблизно 524 мільярди доларів США . Ця сума є майже втричі більшою за номінальний ВВП України за 2024 рік, що підкреслює критичну потребу в залученні зовнішнього фінансування [56].

Міжнародні інвестиції відіграють ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи не лише фінансову підтримку, але й сприяючи впровадженню сучасних технологій, управлінських практик та стандартів корпоративного управління. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, а також з приватними інвесторами, є стратегічно важливою для забезпечення сталого економічного зростання та інтеграції України у світову економіку.

Однак залучення міжнародного капіталу в умовах триваючого конфлікту стикається з низкою викликів. Серед основних перешкод — високий рівень ризику, пов'язаний з безпековою ситуацією, недостатній рівень захисту прав інвесторів, а також проблеми з верховенством права та корупцією. Ці фактори

знижують інвестиційну привабливість країни та вимагають від уряду України активних дій щодо поліпшення інституційного середовища.

З метою подолання цих викликів та стимулювання приватних інвестицій, уряд України, за підтримки міжнародних партнерів, впроваджує низку ініціатив(табл. 3.2). Зокрема, програма "Ukraine Facility" від Європейського Союзу передбачає надання 50 мільярдів євро на підтримку відновлення та модернізації країни . Ці кошти спрямовуються на фінансування інфраструктурних проектів, розвиток малого та середнього бізнесу, а також на реформи у сфері управління та правосуддя[57].

Таблиця 3.1

**Напрями активізації міжнародних інвестицій та очікуваними
результатами їх реалізації**

Напрямок активізації	Очікуваний результат
Спрощення регуляторних процедур	Зменшення бар'єрів для входу на ринок
Гарантії захисту інвестора та страхування воєнних ризиків	Підвищення довіри інвесторів та зниження ризиків
Розвиток інфраструктурних проектів у партнерстві з міжнародними організаціями	Пряме залучення капіталу у відбудову інфраструктури
Впровадження податкових стимулів для інвесторів	Стимулювання інвестицій у пріоритетні сектори
Посилення правової системи та антикорупційна реформа	Формування прозорого бізнес-середовища
Інтеграція до європейських фінансових структур	Доступ до нових джерел фінансування

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [57,58,59]

Крім того, важливу роль у залученні інвестицій відіграє створення сприятливого бізнес-клімату. Це включає спрощення регуляторних процедур, забезпечення прозорості у веденні бізнесу, а також впровадження механізмів захисту прав інвесторів. Зокрема, KPMG Ukraine у своєму звіті підкреслює необхідність активної участі приватного сектору у відбудові інфраструктури та наданні послуг, що сприятиме не лише економічному зростанню, але й підвищенню ефективності використання ресурсів .

У підсумку, залучення міжнародних інвестицій є критично важливим для успішної післявоєнної відбудови України. Це вимагає комплексного підходу, що поєднує фінансову підтримку, інституційні реформи та створення сприятливого інвестиційного клімату. Тільки за умови ефективної співпраці між державою, міжнародними партнерами та приватним сектором можливо забезпечити стійке економічне відновлення та інтеграцію України у глобальну економіку.

Післявоєнна відбудова України вимагає масштабного залучення міжнародного капіталу. Для цього необхідно впроваджувати ефективні стратегії та інструменти, які сприятимуть активізації інвестиційної діяльності:

1. Розвиток державно-приватного партнерства (ДПП)

ДПП є ключовим механізмом для реалізації інфраструктурних проєктів у сферах енергетики, транспорту та логістики. Успішні приклади ДПП в Україні включають проєкти з модернізації транспортної інфраструктури та енергетичних об'єктів. Ці ініціативи дозволяють поєднувати державні ресурси з приватними інвестиціями, що сприяє ефективному використанню коштів та зниженню фінансових ризиків.

2. Створення спеціальних інвестиційних фондів і механізмів змішаного фінансування

Механізми змішаного фінансування (blended finance) передбачають поєднання грантів, пільгових кредитів та приватного капіталу для реалізації

проектів з високим соціальним та економічним впливом. Це дозволяє зменшити інвестиційні ризики та залучити більше приватних інвесторів до відбудови країни.

3. Впровадження програм страхування воєнних ризиків

З метою захисту інвесторів від можливих втрат, пов'язаних з воєнними діями, впроваджуються програми страхування воєнних ризиків. Міжнародні агентства, такі як MIGA та SACE, надають гарантії для покриття політичних та воєнних ризиків, що сприяє підвищенню довіри інвесторів до українського ринку.

4. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями

Україна активно співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями, такими як ЄБРР, ЄІБ та Світовий банк, у рамках ініціативи Ukraine Investment Framework. Ця програма передбачає надання фінансових інструментів, включаючи гарантії та пільгові кредити, для підтримки інвестицій у відновлення та модернізацію країни.

Таким чином, активізація залучення міжнародних інвестицій в Україну потребує комплексного підходу, що включає розвиток державно-приватного партнерства, впровадження механізмів змішаного фінансування, страхування воєнних ризиків та тісну співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями. Ці заходи сприятимуть ефективній відбудові країни та її інтеграції у світову економіку[58].

Післявоєнна відбудова України відкриває широкі можливості для іноземних інвесторів. Серед пріоритетних галузей, які мають високий потенціал для зростання та розвитку, виділяються енергетика, агропромисловий комплекс, транспорт і логістика, а також інформаційні технології.

Енергетика є ключовою галуззю для інвестицій, особливо в контексті відновлення та модернізації енергетичної інфраструктури. Україна має значний

потенціал у розвитку відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергетика. Інвестиції в "зелену" енергетику не лише сприятимуть енергетичній незалежності країни, але й відкриють нові можливості для експорту енергії до Європейського Союзу.

Агропромисловий комплекс традиційно є однією з найсильніших галузей української економіки. Інвестиції в переробку сільськогосподарської продукції дозволять підвищити додану вартість та збільшити експортний потенціал. Зокрема, німецький бізнес виявляє значний інтерес до агропереробки в Україні, що свідчить про привабливість цього сектору для іноземних інвесторів.

Транспорт і логістика потребують значних інвестицій для реконструкції доріг, портів та залізничної мережі. Розвиток логістичної інфраструктури сприятиме покращенню внутрішньої та зовнішньої торгівлі, а також забезпечить ефективне транспортування товарів. Україна має стратегічне географічне розташування, що робить її важливим транзитним коридором між Європою та Азією.

Інформаційні технології є одним з найдинамічніших секторів української економіки. Українські ІТ-компанії відомі своєю високою кваліфікацією та інноваційними рішеннями. Інвестиції в ІТ-сектор сприятимуть розвитку цифрової економіки та створенню нових робочих місць. Зокрема, розвиток стартапів у сфері штучного інтелекту та машинного навчання відкриває нові перспективи для інвесторів.

Узагальнюючи, інвестування в зазначені сектори не лише сприятиме економічному зростанню України, але й забезпечить стабільний дохід для іноземних інвесторів[59]. Враховуючи стратегічне розташування країни, її природні ресурси та висококваліфіковану робочу силу, Україна має всі передумови для успішного залучення міжнародного капіталу.

У контексті післявоєнного відновлення України питання інвестиційної привабливості набуває особливого значення. Для того щоб ефективно залучати міжнародний капітал, держава має зосередитися на усуненні існуючих бар'єрів та створенні стабільного, прогнозованого середовища для інвесторів.

Одним із ключових напрямів є посилення антикорупційних механізмів та забезпечення прозорості використання коштів. Це має включати не лише контроль над розподілом державного бюджету та міжнародної допомоги, але й повноцінне функціонування антикорупційних інституцій, таких як НАБУ та НАЗК. Міністерство економіки у своїх рекомендаціях також підкреслює необхідність впровадження електронних систем моніторингу фінансових потоків для підвищення прозорості.

Не менш важливо розширювати програми страхування воєнних ризиків для інвесторів, адже високі безпекові ризики залишаються одним з основних стримувальних чинників. У цьому контексті міжнародні агентства, такі як SACE (Італія) та MIGA (структура Світового банку), вже працюють над впровадженням відповідних інструментів страхування. Згідно зі звітом KPMG Ukraine, саме поява таких програм стимулює інтерес приватного сектору до інвестування в інфраструктуру України [60].

Також важливо продовжувати реформи, спрямовані на захист прав власності та дерегуляцію. Забезпечення прозорості судової системи, спрощення процедур реєстрації бізнесу, доступ до правової допомоги для іноземних інвесторів та вдосконалення механізмів арбітражу мають створити стабільне інституційне підґрунтя для бізнесу. Це дозволить зменшити транзакційні витрати та посилити довіру до українського інвестиційного клімату.

Окремо слід відзначити створення спеціалізованих платформ для залучення та координації інвестицій, таких як “We build Ukraine”. Ця ініціатива дозволяє об'єднати зусилля держави, міжнародних партнерів і приватного

сектору навколо спільних проектів реконструкції. Вона функціонує як вітрина інвестиційних можливостей України та канал для комунікації з потенційними донорами і бізнесом [60].

Таким чином, підвищення інвестиційної привабливості України потребує комплексного підходу, що поєднує правові, фінансові та інституційні реформи з міжнародною підтримкою. Успішна реалізація зазначених заходів забезпечить не лише надходження капіталу, але й довгостроковий економічний розвиток країни.

Співпраця з фінансовими організаціями через Ukraine Investment Framework, розвиток державно-приватного партнерства та страхування воєнних ризиків сприяють активізації інвестицій у пріоритетні галузі, такі як енергетика та ІТ. Проте безпекові загрози, корупція, пошкоджена інфраструктура та брак кадрів стримують приплив капіталу. Посилення прозорості, реформи та ініціативи на кшталт “We build Ukraine” можуть забезпечити стале економічне зростання.

3.3 Обґрунтування доцільності реалізації інноваційних стратегій фінансування повоєнного відновлення України

Післявоєнне відновлення України вимагає застосування інноваційних фінансових механізмів, які дозволять ефективно залучати капітал та підтримувати економічне зростання. Традиційні джерела фінансування, такі як державні бюджети та міжнародна допомога, не можуть повністю покрити потреби країни у відновленні інфраструктури та стимулюванні економіки. Тому необхідно впроваджувати нові підходи, які забезпечать гнучкість та ефективність у фінансуванні відбудови.² Огляд інноваційних фінансових інструментів.

У післявоєнний період Україна стикається з безпрецедентними викликами, пов'язаними з відновленням зруйнованої інфраструктури, реанімацією економічної активності та забезпеченням соціальної стабільності. За оцінками Світового банку, загальна потреба у фінансуванні відбудови становить близько 411 млрд дол. США, що робить традиційні джерела фінансування, такі як державний бюджет, недостатніми для покриття цих витрат. У цьому контексті інноваційні фінансові стратегії, включаючи державно-приватне партнерство (ДПП), цифрові фінансові технології (фінтех), зелені облігації та змішане фінансування, набувають стратегічного значення. Їхня реалізація є не лише економічно доцільною, але й необхідною для забезпечення сталого відновлення України. Це дослідження аналізує ключові аспекти впровадження таких стратегій, їхні економічні, соціальні та екологічні переваги, а також потенційні виклики.

Одним із центральних напрямів інноваційного фінансування є розвиток цифрових фінансових технологій, які оптимізують фінансові процеси та підвищують ефективність використання ресурсів. Фінтех-рішення, такі як система віддаленої ідентифікації BankID і вдосконалена система електронних платежів СЕП-4.1, запланована до впровадження у 2025 році, дозволяють автоматизувати транзакції, зменшувати бюрократичні бар'єри та забезпечувати прозорість операцій [Національний інститут стратегічних досліджень, 2024]. Наприклад, BankID спрощує доступ до фінансових послуг для населення, особливо в регіонах із обмеженою інфраструктурою, що сприяє фінансовій інклюзії. Зниження транзакційних витрат завдяки цифровим платформам дає змогу спрямовувати більше коштів на відновлення інфраструктури та соціальні програми, що є критично важливим в умовах обмежених ресурсів. Крім того, фінтех-екосистема підвищує довіру інвесторів через прозорість і швидкість фінансових операцій, що є важливим для залучення міжнародного капіталу.

Іншим ключовим інструментом є залучення приватного капіталу через державно-приватне партнерство (ДПП) та змішане фінансування, які дозволяють розподілити фінансове навантаження між державою та приватним сектором. Співпраця України з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) спрямована на створення сприятливого середовища для ДПП, зокрема через удосконалення законодавства та визначення пріоритетних секторів, таких як енергетика, транспорт і агропереробка [58]. Наприклад, ДПП-проекти в енергетичному секторі можуть охоплювати модернізацію електромереж або будівництво сонячних електростанцій, що знижує залежність від імпорту енергоресурсів. Змішане фінансування, яке поєднує державні, приватні та міжнародні кошти, зменшує ризики для інвесторів і стимулює їхню участь у масштабних проєктах. Такий підхід не лише полегшує тиск на державний бюджет, але й сприяє економічному зростанню через створення робочих місць і пожвавлення суміжних галузей.

Інвестиції в пріоритетні сектори, зокрема енергетику та інфраструктуру, є ще одним аргументом на користь інноваційних стратегій. Енергетичний сектор, який зазнав значних руйнувань через війну, потребує не лише відновлення, але й модернізації для підвищення енергоефективності та диверсифікації джерел. Стратегічне партнерство в цій галузі, зокрема через залучення венчурного капіталу та міжнародних грантів, дозволяє оптимізувати бізнес-процеси та впроваджувати сучасні технології, такі як розумні мережі та відновлювані джерела енергії (ВДЕ) [61]. Інвестиції в інфраструктуру, наприклад, реконструкція портів і залізничних шляхів, сприяють розвитку експортно-орієнтованих галузей, що підвищує конкурентоспроможність економіки на глобальному ринку. Ці проєкти не лише стимулюють економічне зростання, але й створюють довгострокові економічні вигоди, такі як зниження логістичних витрат і зростання ВВП.

Екологічна спрямованість інноваційних фінансових інструментів, зокрема зелених облігацій, додає ще один вимір їхньої доцільності. Зелені облігації дозволяють залучати кошти для екологічно чистих проєктів, таких як будівництво вітрових електростанцій або енергоефективна модернізація будівель, що відповідає глобальним цілям сталого розвитку [61]. Ці інструменти підвищують інвестиційну привабливість України для фондів, орієнтованих на соціально відповідальні інвестиції, та сприяють декарбонізації економіки. Наприклад, фінансування ВДЕ через зелені облігації може скоротити викиди CO₂ і зменшити залежність від викопного палива, що є особливо актуальним в умовах енергетичної кризи. Крім того, екологічні проєкти створюють нові робочі місця, зокрема в технологічних і будівельних секторах, що сприяє соціальній стабільності.

Попри очевидні переваги, впровадження інноваційних стратегій стикається з низкою викликів. По-перше, недостатній рівень цифрової інфраструктури в регіонах обмежує масштабування фінтех-рішень, що вимагає додаткових інвестицій у телекомунікаційні мережі. По-друге, високі безпекові ризики, пов'язані з війною, стримують приватних інвесторів, незважаючи на наявність механізмів страхування воєнних ризиків [58]. По-третє, успішна реалізація ДПП і зелених проєктів потребує реформ законодавства для забезпечення правової стабільності та захисту інвесторів. Нарешті, дефіцит кваліфікованих кадрів, спричинений міграцією, ускладнює управління інноваційними проєктами, що вимагає інвестицій у освіту та перекваліфікацію.

Отже, інноваційні стратегії фінансування, такі як фінтех, ДПП, змішане фінансування та зелені облігації, є економічно обґрунтованим і соціально значущим інструментом для повоєнного відновлення України. Вони дозволяють оптимізувати використання ресурсів, залучати приватний і міжнародний капітал, стимулювати економічне зростання та просувати екологічну стійкість.

Однак їхня ефективність залежить від подолання безпекових, інфраструктурних і регуляторних бар'єрів. Рекомендується посилити співпрацю з міжнародними партнерами, такими як IFC, прискорити цифрову трансформацію та впровадити реформи для створення сприятливого інвестиційного середовища.

Однією з важливих соціальних переваг є підвищення доступності фінансових послуг для широких верств населення. Завдяки впровадженню фінансових технологій, зокрема системи BankID, миттєвих платежів і мобільних додатків, фінансові інструменти стали доступними навіть у віддалених регіонах, які раніше були фінансово ізольованими. Це особливо важливо для внутрішньо переміщених осіб, пенсіонерів та малих підприємців. Наприклад, за даними НБУ, понад 70% внутрішньо переміщених осіб скористалися цифровими фінансовими сервісами у 2023 році. Як зазначено в аналітичному звіті Національного інституту стратегічних досліджень, цифровізація банківських послуг дозволяє зменшити витрати та підвищити швидкість фінансових операцій, що зміцнює фінансову інклюзію. На екологічному та соціальному рівнях важливою перевагою є створення нових робочих місць завдяки інвестиціям у відновлювану енергетику (ВДЕ) та інфраструктурні проекти. Будівництво вітрових і сонячних електростанцій, а також модернізація енергомереж і транспорту, не лише сприяють економічному зростанню, а й створюють тисячі нових робочих місць, особливо в регіонах, що постраждали від бойових дій. За даними Негляда А., стратегічне партнерство в енергетиці забезпечує довгостроковий соціальний ефект, зміцнюючи локальні громади й стимулюючи розвиток малого бізнесу навколо нових енергетичних об'єктів [61].

Крім того, інноваційні підходи сприяють зменшенню залежності України від імпорту енергоресурсів. Інвестиції в екологічно чисту енергію та випуск зелених облігацій спрямовані на просування декарбонізації, що відповідає світовим трендам і зобов'язанням України в межах Паризької кліматичної

угоди. Зниження викидів парникових газів, розвиток сталого транспорту та енергоефективних технологій, наприклад, через реалізацію таких проєктів як будівництво вітрової електростанції «Тилігульська ВЕС» у Миколаївській області, яка має стати найбільшим об'єктом ВДЕ в Україні формують нову модель економіки — більш стійку та орієнтовану на майбутнє.

Таким чином, інноваційні фінансові стратегії відіграють важливу роль не лише в економічному, але й у соціальному та екологічному аспектах відновлення України. Вони сприяють формуванню інклюзивного суспільства, створенню робочих місць, розвитку "зеленої" енергетики та забезпеченню довгострокової стійкості економіки. Інноваційні фінансові стратегії, такі як цифрові фінансові технології, зелені облігації та інвестиційні програми, відіграють ключову роль у соціальній і екологічній трансформації України в післявоєнний період. Їхнє впровадження не лише сприяє відновленню економіки, але й забезпечує значні соціальні та екологічні вигоди, зміцнюючи інклюзивність суспільства, створюючи нові можливості для населення та просуваючи сталу модель розвитку.

Однією з основних соціальних переваг є підвищення доступності фінансових послуг для різних верств населення, зокрема тих, хто раніше залишався поза межами фінансової системи. Завдяки впровадженню фінтех-інновацій, таких як система віддаленої ідентифікації BankID, миттєві платежі через СЕП-4.1 і мобільні банківські додатки, фінансові сервіси стали доступними навіть у віддалених і постраждалих від війни регіонах. Це особливо важливо для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), пенсіонерів і малих підприємців, які потребують швидкого доступу до банківських послуг для відновлення свого економічного становища. За даними Національного банку України, у 2023 році понад 70% ВПО використовували цифрові фінансові сервіси, що дозволило їм отримувати соціальні виплати, кредити та здійснювати

транзакції без фізичного доступу до банківських відділень [62]. Цифрові платформи також сприяють розвитку мікрокредитування для малого бізнесу, що допомагає підприємцям у регіонах, таких як Харківська чи Запорізька області, відновлювати діяльність, створюючи локальні економічні осередки.

На соціальному рівні значним ефектом інноваційних стратегій є створення нових робочих місць через інвестиції в інфраструктурні та енергетичні проєкти, зокрема у сфері відновлюваних джерел енергії (ВДЕ). Будівництво сонячних і вітрових електростанцій, а також модернізація транспортної інфраструктури, наприклад, реконструкція залізничних вузлів у Миколаївській області, генерують тисячі робочих місць, особливо в регіонах, що зазнали значних руйнувань. Стаття Негляда А. підкреслює, що стратегічні партнерства в енергетичному секторі не лише створюють прямі робочі місця на об'єктах ВДЕ, але й стимулюють розвиток суміжних галузей, таких як будівництво, логістика та сервіс, що зміцнює економіку локальних громад [Негляд А., 2025]. Наприклад, проєкт «Тилігульська ВЕС» у Миколаївській області, який планується розширити до 2026 року, уже залучив місцевих підрядників і створив близько 300 робочих місць на етапі будівництва, демонструючи соціальний потенціал таких ініціатив.

Екологічні переваги інноваційних фінансових стратегій проявляються через підтримку проєктів, спрямованих на декарбонізацію та зниження залежності України від імпорту енергоресурсів. Зелені облігації, які активно просуваються в рамках співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, такими як ІФС, дозволяють залучати кошти для екологічно чистих проєктів, таких як енергоефективна модернізація будівель, розвиток електричного транспорту та розширення ВДЕ [63]. Ці ініціативи відповідають зобов'язанням України за Паризькою кліматичною угодою та підвищують її привабливість для міжнародних інвесторів, орієнтованих на сталі інвестиції. Наприклад, проєкти з

будівництва вітрових електростанцій, таких як «Тилігульська ВЕС», не лише скорочують викиди парникових газів, але й зменшують потребу в імпорті природного газу, що зміцнює енергетичну безпеку. За оцінками експертів, розширення частки ВДЕ до 25% у загальному енергобалансі України до 2030 року може знизити викиди CO₂ на 15% порівняно з 2020 роком [61].

Крім того, інноваційні фінансові інструменти сприяють розвитку сталої інфраструктури, яка має довгостроковий екологічний і соціальний ефект. Фінансування проєктів із модернізації міського транспорту, таких як електробуси в Одесі чи трамвайні мережі у Львові, не лише покращує якість життя населення, але й знижує забруднення повітря. Такі ініціативи, підтримані зеленими фінансовими інструментами, створюють нову модель економіки, орієнтовану на сталість і адаптовану до глобальних екологічних трендів. Водночас цифрові фінансові платформи, які забезпечують прозорий розподіл коштів для таких проєктів, підвищують довіру донорів і місцевих громад, що є важливим для соціальної згуртованості [62].

У процесі обґрунтування доцільності залучення міжнародного капіталу для повоєнної відбудови України доцільно визначити ключові стратегічні заходи, які можуть стати основою інвестиційної політики держави. Реалізація таких заходів дозволить не лише покращити інвестиційний клімат, а й забезпечити цільове спрямування фінансових потоків у найбільш пріоритетні галузі економіки(табл.3.3).

Попри численні переваги, реалізація цих стратегій стикається з викликами, які необхідно враховувати. Обмежена цифрова інфраструктура в сільських і постраждалих регіонах ускладнює доступ до фінтех-сервісів для частини населення, що вимагає інвестицій у телекомунікаційні мережі.

Таблиця 3.3

**Доцільність реалізації окремих стратегічних заходів у контексті
фінансування повоєнного відновлення України**

Стратегічний захід	Очікувана віддача
Випуск зелених облігацій	Фінансування екологічно сталих проєктів з високою інвестиційною привабливістю
Запровадження фонду страхування інвестиційних ризиків	Залучення приватних інвесторів завдяки зниженню страхових бар'єрів
Розвиток платформи для державно-приватного партнерства (ДПП)	Підвищення ефективності та прозорості реалізації інфраструктурних проєктів
Цифровізація податкових процедур	Зменшення податкового навантаження та покращення бізнес-клімату
Запуск системи кредитних гарантій для малого бізнесу	Розширення доступу МСБ до дешевих кредитних ресурсів

Примітка. Джерело: складено автором з використанням [60, 61, 62, 63]

Крім того, успішне впровадження зелених проєктів залежить від стабільності нормативно-правового середовища, що потребує подальших реформ для залучення інвесторів [63]. Проте ці виклики не применшують значення інноваційних стратегій, які залишаються незамінними для формування інклюзивного, сталого та екологічно відповідального суспільства в Україні.

Висновки до розділу 3

Прогнозування розвитку міжнародного фінансового ринку вказує на його подальшу цифровізацію, зростання ролі сталих фінансів (sustainable finance) та посилення регуляторного нагляду, зокрема щодо криптоактивів. У контексті

України ці тенденції відкривають можливості для залучення інвестицій через інноваційні фінансові інструменти, такі як зелені облігації чи цифрові платформи, однак потребують адаптації національного законодавства та створення сприятливого інвестиційного клімату.

Аналіз напрямів активізації залучення міжнародних інвестицій підкреслює стратегічну важливість співпраці з міжнародними фінансовими інституціями, такими як ЄБРР, ЄІБ та програми ЄС, а також необхідність диверсифікації джерел фінансування, зокрема через поглиблення економічних зв'язків із країнами Азії. Водночас високі безпекові ризики, спричинені війною, залишаються основною перешкодою для інвесторів, що вимагає впровадження механізмів страхування ризиків та посилення прозорості інституційного середовища. Обґрунтування доцільності інноваційних стратегій фінансування повоєнного відновлення України вказує на перспективність використання державно-приватного партнерства, краудфандингових платформ та цифрових валют центральних банків (CBDC). Ці інструменти можуть забезпечити швидке залучення ресурсів для відбудови інфраструктури, підтримки малого та середнього бізнесу та стабілізації економіки, але їх ефективність залежить від координації державної політики та міжнародної підтримки. Загалом, міжнародний фінансовий ринок має значний потенціал для сприяння повоєнній відбудові України, проте реалізація цього потенціалу потребує комплексного підходу, що включає реформи у сфері регулювання, підвищення інвестиційної привабливості та активізацію міжнародного співробітництва. Подальший розвиток фінансових технологій та інтеграція України в глобальні економічні процеси стануть ключовими факторами успіху в забезпеченні сталого економічного зростання.

ВИСНОВКИ

Міжнародний фінансовий ринок є складною системою, що об'єднує національні валютні, кредитні та фондові ринки у єдиний глобальний фінансовий простір. Його ключовими характеристиками є глобальність, мультивалютність, різноманітність фінансових інструментів, висока ліквідність та регуляторна база, що забезпечує стабільність і прозорість. Сучасні тенденції, такі як цифровізація, зростання популярності ESG-інструментів (екологічних, соціальних та управлінських), розвиток фінтех-компаній і поява цифрових валют центральних банків (CBDC), трансформують традиційні моделі фінансових ринків. Водночас глобальна інтеграція ринків підвищує системні ризики, такі як кіберзагрози, кліматичні виклики та геополітична нестабільність, що вимагає посилення міжнародної співпраці та регулювання. Для країн, що розвиваються, включно з Україною, міжнародний фінансовий ринок є джерелом інвестиційних можливостей, але також створює виклики, пов'язані з валютними ризиками та залежністю від зовнішнього фінансування. У цьому контексті важливим є розуміння ролі міжнародних фінансових центрів, таких як Нью-Йорк, Лондон чи Гонконг, а також офшорних зон, які відіграють значну роль у глобальному русі капіталу.

Повномасштабна війна, розпочата Росією у 2022 році, спричинила безпрецедентні економічні потрясіння для України, включаючи скорочення ВВП на 30%, руйнування інфраструктури, відтік капіталу та порушення логістичних ланцюгів. Американський фондовий ринок, зокрема через динаміку індексу S&P 500, впливає на інвестиційний клімат України опосередковано, відображаючи глобальні настрої інвесторів. У періоди ринкової нестабільності, як у 2020 році через пандемію COVID-19 або у 2022 році через війну, інвестиційна активність в Україні різко знижувалася. Проте відновлення американського ринку у 2021 та

2023–2024 роках сприяло частковому поверненню інтересу інвесторів до України, хоча безпекові ризики залишалися домінуючим фактором.

Європейські фінансові інституції, зокрема Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та програми Європейського Союзу, відіграють ключову роль у підтримці української економіки. З 2022 року ЄС став основним донором макрофінансової допомоги, виділивши 47,3 млрд євро, включаючи 18 млрд євро через програму Macro-Financial Assistance (MFA) та 50 млрд євро через Ukraine Facility (2024–2027). Ця допомога спрямована на стабілізацію державного бюджету, відновлення критичної інфраструктури, підтримку енергетичного сектору та розвиток малого й середнього бізнесу. У 2023 році частка європейського фінансування досягла 16% ВВП України та третини державного бюджету, що підкреслює критичну залежність країни від зовнішньої підтримки. Водночас ця допомога має трансформаційний характер, сприяючи реформам у державному управлінні, боротьбі з корупцією та гармонізації законодавства з нормами ЄС.

Економічне співробітництво з країнами Азії, такими як Китай, Індія, Туреччина, Індонезія та Південна Корея, має значний потенціал для України, але супроводжується суттєвими ризиками. Азійський регіон є ключовим торговельним партнером, на який припадає близько 40% українського експорту, переважно аграрної продукції та металів. Однак структура торгівлі залишається асиметричною: Україна експортує сировину, тоді як імпортує високотехнологічні товари, що призводить до торговельного дефіциту, зокрема з Китаєм. Інвестиційна активність азійських країн, таких як Туреччина (інфраструктурні проекти), Китай (агропромисловий комплекс, порти) та Південна Корея (енергетика), демонструє інтерес до України, але війна призупинила реалізацію багатьох проектів. Політичні, економічні та логістичні ризики, зокрема блокада портів і висока вартість доставки, обмежують

можливості співпраці. Для розкриття потенціалу азійського напрямку Україні необхідно посилити дипломатичні відносини, реформувати інвестиційне середовище та забезпечити гарантії безпеки для інвесторів.

Прогнозується, що міжнародний фінансовий ринок продовжить еволюціонувати у напрямку цифровізації, зростання ролі сталих фінансів і посилення регулювання, зокрема щодо криптоактивів. Для України ці тенденції відкривають можливості для залучення інвестицій через зелені облігації, цифрові платформи та державно-приватне партнерство. Однак реалізація цих можливостей залежить від подолання безпекових ризиків, підвищення прозорості інституційного середовища та вдосконалення регуляторної бази. Стратегічна співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, такими як ЄБРР, ЄІБ та МВФ, залишатиметься ключовим джерелом фінансування, але диверсифікація через залучення азійських інвесторів і впровадження інноваційних інструментів, таких як CBDC чи краудфандинг, може значно посилити економічну стійкість.

Основними викликами для повоєнної відбудови України є високі безпекові ризики, корупція, бюрократія та залежність від зовнішнього фінансування. Ці фактори стримують приплив іноземного капіталу та ускладнюють довгострокове планування. Водночас Україна має значний потенціал завдяки стратегічному географічному розташуванню, кваліфікованій робочій силі, родючим землям і можливостям для інтеграції в європейський економічний простір.

Отже, міжнародний фінансовий ринок є потужним інструментом для підтримки повоєнної відбудови України, але його ефективне використання вимагає комплексного підходу. Поєднання реформ, інноваційних стратегій фінансування та активної міжнародної співпраці дозволить Україні не лише відновити економіку, але й закласти основу для сталого розвитку в

довгостроковій перспективі. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на поглиблений аналіз впливу конкретних фінансових інструментів, таких як CBDC чи зелені інвестиції, на економічне відновлення України, а також на оцінку ефективності державно-приватного партнерства в умовах післявоєнної реконструкції.

В умовах безпрецедентних руйнувань, спричинених повномасштабною війною, значення зовнішніх джерел фінансування набуло особливої ваги для підтримки макроекономічної стабільності, реалізації інфраструктурних проєктів та модернізації ключових секторів.

Загалом результати дослідження підтвердили важливість міжнародного фінансового ринку як одного з головних факторів післявоєнного відновлення. Сучасні виклики, зокрема воєнні ризики, інфляція, обмежена фіскальна спроможність, вимагають розробки нових підходів до фінансування розвитку. Надзвичайно важливо сформувати ефективну модель партнерства держави, міжнародних інституцій та приватного сектору з урахуванням принципів прозорості, підзвітності та довіри.

Ця робота є внеском у розуміння системних механізмів, через які міжнародний фінансовий ринок може бути задіяний у відбудові України. Запропоновані підходи можуть бути використані як теоретична основа для подальших досліджень, а також як практичні орієнтири для політиків, державних управлінців та інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рощина Н. В., Шевчук О. А., Кустарьова К. М. Дослідження міжнародного фінансового ринку в умовах діджиталізації: нові можливості // Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2021.
2. World Bank. Global Financial Development Report 2023. – Washington, D.C. : World Bank, 2023.
3. Bank for International Settlements. Central Bank Digital Currencies: Financial Stability Implications. Basel : BIS, 2022.
4. OECD. ESG Investing: Practices, Progress and Challenges. Paris : OECD Publishing, 2022.
5. Financial Stability Board. High-Frequency Trading in Financial Markets. 2023. Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fsb.org>
6. European Commission. Regulation on Markets in Crypto-Assets (MiCA). Brussels : European Commission, 2023.
7. International Monetary Fund. World Economic Outlook: Navigating Global Divergences. October 2023. Washington, D.C. : IMF, 2023.
8. World Economic Forum. The Role of AI in Financial Services. Geneva: WEF, 2024.
9. Financial Stability Board. Global Monitoring Report on Non-Bank Financial Intermediation. 2024.
10. European Commission. Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). – Brussels : European Commission, 2022.
11. McKinsey & Company. Global Banking Annual Review 2023. New York: McKinsey & Company, 2023.
12. World Economic Forum. The Role of AI in Financial Services. Geneva: WEF, 2024.

13. Bank for International Settlements. Basel IV Implementation Updates. Basel : BIS, 2023.
14. International Monetary Fund. World Economic Outlook: Navigating Global Divergences. October 2023. Washington, D.C. : IMF, 2023 ; IOSCO. Crypto-Asset Roadmap. Madrid : IOSCO, 2023.
15. Federal Reserve. Monetary Policy Report. Washington, D.C. : Federal Reserve, 2023.
16. OECD. ESG Investing: Practices, Progress and Challenges. Paris : OECD Publishing, 2022.
17. Financial Stability Board. Global Monitoring Report on Non-Bank Financial Intermediation. 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fsb.org>
18. International Monetary Fund. Fintech Notes. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Publications/fintech-notes/>
19. Перспективи світової економіки в 2023–2024 роках. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/perspektyvy-svitovoyi-ekonomiky-v-2023-2024-rokakh>
20. Національний банк України. Валютна лібералізація (до 24 лютого 2022 року). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/markets/liberalization/old-liberalization>
21. International Monetary Fund. World Economic Outlook. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.imf.org/en/publications/weo>
22. International Monetary Fund. Regional Economic Outlook: Europe, April 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Publications/REO/EU/Issues/2024/04/05/regional-economic-outlook-europe-april-2024>
23. Телешун С., Саух Ю. Україна крізь призму глобальних світових трендів: виклики та загрози. Київ. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1974941-ukraina-kriz-prizmu-globalnih-svitovih-trendiv-vikliki-ta-zagrozi.html

24. S&P Dow Jones Indices. S&P 500. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.spglobal.com/spdji/en/indices/equity/sp-500/#overview>

25. Nasdaq. Market Activity – COMP Index. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nasdaq.com/market-activity/index/comp>

26. S&P Dow Jones Indices. Dow Jones Industrial Average. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.spglobal.com/spdji/en/indices/equity/dow-jones-industrial-average/#overview>

27. Національний банк України. Зовнішній сектор. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#3>

28. Міністерство закордонних справ України. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami>

29. Україна та ЄБРР реалізують 12 спільних проєктів загальним обсягом позик 2,56 млрд дол. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3802748-ukraina-ta-ebrr-realizuut-12-spilnih-proektiv-zagalnim-obsagom-pozik-256-milarda.html>

30. Holos Ameryky. ЄС надав Україні рекордну фінансову допомогу. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.holosameryky.com/a/eu-finansova-dopomoga/6673202.html>

31. European External Action Service. ЄС надає Україні 600 млн євро макрофінансової допомоги. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%94%D1%81-%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%94-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-600-%D0%BC%D0%BB%D0%BD-%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE->

<https://www.eib.org/en/press/all/2024-363-energy-rescue-plan-approved-to-finance-eu-backed-emergency-heating-and-power-projects-for-ukraine-ahead-of-winter-season?lang=uk>

32. European Investment Bank. Energy rescue plan approved to finance EU-backed emergency heating and power projects for Ukraine. 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eib.org/en/press/all/2024-363-energy-rescue-plan-approved-to-finance-eu-backed-emergency-heating-and-power-projects-for-ukraine-ahead-of-winter-season?lang=uk>

33. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/33464.html>

34. EU4Business. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eu4business.org.ua/>

35. Міністерство економіки України. Довідка з зовнішньої торгівлі України товарами та послугами у 2019 році. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=30d3074d-6882-4aac-bc4f-f4af8a30b221&title=DovidkazovnishniaTorgivliaUkrainiTovaramiTaPoslugamiU2019-Rotsi>

36. Національний банк України. Зовнішня торгівля України: збільшення ролі країн Європи та Азії та зниження – країн СНД. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zovnishnya-torgivlya-ukrayini-zbilshennya-rol-i-krayin-yevropi-ta-aziyi-ta-znijennya--krayin-snd>

37. Довгань Г. Д. Географія: підручник для 10 класу. 2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uahistory.co/pidruchniki/dovgan-geography-10-class-2023-standard-level-reissue/19.php>

38. Український інститут американських студій. Торговельні взаємовідносини України та Китаю. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uiamp.org/uk/torhovelni-vzayemovidnosyny-ukrayiny-ta-kytayu-na-shlyakhu-z-mynuloho-u-maybutnye?utm_source=chatgpt.com
39. Дія.Бізнес. Інформація про країни – Індія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://business.diia.gov.ua/exporters-handbook/countries/single-countries/in/general-information?utm_source=chatgpt.com#%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%8F
40. Skilky Skilky. Експорт в Туреччину скоротився майже вдвічі від 2021 року – імпорт зріс. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://skilky-skilky.info/eksport-v-turechchynu-skorotyvsia-mayzhe-vidvichi-vid-2021-roku-import-zris/?utm_source=chatgpt.com
41. Reuters. Saudi's SALIC buys Ukrainian farming group Mriya. 2018.
42. Міністерство інфраструктури України. Турецька Onur Group завершила черговий етап робіт у рамках «Великого будівництва». 2021.
43. НАЕК «Енергоатом». Енергоатом та КННР підписали меморандум про співпрацю у сфері атомної енергетики. 2021.
44. Адміністрація морських портів України. Завершено днопоглиблення в порту Южний за участю China Harbour Engineering Company. 2019.
45. Japan International Cooperation Agency. JICA supports Ukrainian startups through innovation programs. 2020.
46. GMK Center. Impact of global grain price fluctuations on Ukrainian exports. 2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://gmk.center>
47. Сучасні тенденції глобалізації фінансових ринків. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://magazine.faaf.org.ua/suchasni-tendencii-globalizacii-finansovih-rinkiv.html>

48. Основні економічні індикатори України та світу станом на січень 2025 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mykyivregion.com.ua/analytics/osnovni-ekonomichni-indikatori-ukrayini-ta-svitu-stanom-na-sicen-2025-roku>
49. Економіка і суспільство. Аналіз показників фінансової стабільності України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3626>
50. Національний банк України. Інфляційний звіт для експертів за II кв. 2025 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Inflation_Report_for_Experts_pr_2025-Q2.pdf?v=13&utm_source=chatgpt.com
51. Національний банк України. Національний банк України зберіг облікову ставку на рівні 15,5%. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-155?utm_source=chatgpt.com
52. Київська школа економіки. Бюджетна декларація на 2025–2027 роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/07/Byudzhetna-deklaratsiya-2025-2027.pdf?utm_source=chatgpt.com
53. Національний банк України. Стратегія розвитку НБУ 2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/develop-strategy2023>
54. Національний інститут стратегічних досліджень. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості у період воєнного стану. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-u-period-voyennoho-8>

55. Міністерство економіки України. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2025–2027 роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=428b492a-6d7c-4380-97c7-78ccb7f4a1fa&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2025-2027-Roki>

56. World Bank. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released?utm_source=chatgpt.com

57. KPMG. Recovery and Reconstruction of Ukraine. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pl/pdf/services/foreign-desks/eng-003-Recovery-and-Reconstruction-of-Ukraine.pdf?utm_source=chatgpt.com

58. Національний інститут стратегічних досліджень. Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/ekonomichna-bezpeka-ukrayiny-v-umovakh-vysokyh-voennykh-ryzykiv>

59. Міністерство економіки України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=>

60. KPMG Ukraine. Приватні інвестиції в інфраструктуру під час повоєнної відбудови. 2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2023/07/privatni-investytsiyi-v-infrastrukturu-pid-chas-povoyennoyi-vidbudovy.html>

61. Економіка і суспільство. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5695>

62. Національний інститут стратегічних досліджень. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voeyennoho-17>

63. Міністерство економіки України. Україна та IFC працюватимуть над збільшенням приватних інвестицій у відновлення та розвиток державно-приватного партнерства. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=02cdb034-23fd-428e-b9b9-c6672d1f5785&title=UkrainaTaIfcPratsiuvatimutNadZbilshenniamPrivatnikhInvestitsiiUVidnovlenniaTaRozvitkomDerzhavnoprivatnogoPartnerstva>

64. Івасюк І.Д. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 312 с.

65. Круш П.В. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 256 с.

66. Джерело: Бланк І.А. Міжнародні фінанси: Підручник. К.: Ніка-Центр, 2004. 512 с.

67. Mishkin F.S. Financial Markets and Institutions. 9th ed. Boston: Pearson, 2018. 720 с.

68. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія, Теорія, Політика: Підручник. К.: Либідь, 2019. 837 с.

69. Рогач О.І., Анісімова О.Ю., Дзюба П.В., Корнєєва Ю.В., Кузнєцова Н.В. Основи міжнародних фінансів: Підручник для студентів ВНЗ. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2014. 368 с.

ЗГОДА

здобувачки освіти Державного університету економіки і технологій про перевірку кваліфікаційної роботи на прояви академічного плагіату та розміщення в Репозитарії ДУЕТ

Я, **Лущикова Софія Русланівна**, підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу. Стверджую, що кваліфікаційна бакалаврська робота **«Розвиток міжнародного фінансового ринку та його вплив на повоєнну відбудову економіки України»** виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформована, що відповідно до пункту 5.8 «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» згадана робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ) та ознайомена з умовами такого розміщення.

19.06.2025

Підпис

